

Siffror och fakta om offentlig upphandling

**Statistik om upphandlingar
som genomförts under 2011**

Rapport 2012:6

KONKURRENSVERKET
Swedish Competition Authority

Siffror och fakta om offentlig upphandling

Statistik om upphandlingar som genomförts under 2011

Konkurrensverkets rapportserie 2012:6

Konkurrensverket december 2012

Utredare: Stefan Jönsson (projektledare), Björn Backgård,
Martina Henricson och Jonas Öhlin

ISSN-nr 1401-8438

E-print, Stockholm 2012

Foto: Istockphoto

Förord

I den här rapporten redovisas siffror och fakta om 2011 års upphandlingar. Rapporten baseras på uppgifter som samlats in av Visma Opic AB. Våren 2012 redovisade vi en motsvarande rapport med uppgifter om 2010 års upphandlingar.

Uppgifterna har tagits fram med en metod som vi presenterade våren 2011. Metoden togs fram samtidigt som vi konstaterade att den dåvarande metoden för statistikinsamling hade så stora brister att den inte kunde användas för att beskriva eller att analysera den offentliga upphandlingen i Sverige. Enligt vår bedömning ger den här rapportens uppgifter en fyllig och representativ bild av den offentliga upphandlingen i Sverige. Vi vill samtidigt reservera oss för att uppgifterna samlats in med ett annat syfte än att utgöra grund för statistik, och att de inte kvalitetssäkrats av oss. För att kunna använda den här typen av uppgifter som underlag för upphandlingsstatistiken behöver regelverket förändras. I det avslutande kapitlet lämnar vi därför ett antal synpunkter på hur en ny modell för insamling av upphandlingsstatistik kan fungera. Rapporten och förslagen kommer vi sedan att lämna till Upphandlingsutredningen.

Rapporten redovisar även en hel del annan statistik som är av intresse i upphandlingssammanhang, bland annat om våra ansökningar om upphandlingsskadeavgift fram till idag.

Stockholm december 2012

Dan Sjöblom
Generaldirektör

Innehåll

Sammanfattning	7
Begrepp och förkortningar	10
1 Annonserade upphandlingar 2011	12
1.1 Upphandlingar över direktupphandlingsgränsen måste annonseras.....	12
1.2 Antalet annonserade upphandlingar ökade med tre procent.....	13
1.3 Förenklat förfarande vanligast	16
1.4 Kommuner och landsting genomför hälften av alla upphandlingar	18
1.5 Fyra av tio upphandlingar gäller anläggningsarbete	19
1.6 Flest upphandlingar i Västra Götaland och Stockholm	20
1.7 Tilldelningsgrunden ekonomiskt mest fördelaktiga anbud är vanligast.....	21
1.8 Avtalstiden är ofta kortare än två år	23
2 Upphandlande myndigheter	24
2.1 Inte bara statliga och kommunala myndigheter omfattas av upphandlingsreglerna	24
2.2 Fler än 1300 myndigheter annonserade upphandlingar under 2011.....	25
2.3 Omkring 3700 myndigheter omfattas av upphandlingsreglerna.....	26
3 Konkurrensen vid upphandlingar	31
3.1 Antalet anbudsgivare per upphandling har minskat från 4,4 till 4,2	31
3.2 Fyra av tio anbudsgivare utses till vinnare.....	36

4	Överprövningar.....	40
4.1	Sju procent av upphandlingarna blev överprövade.....	40
4.2	Antalet överprövningsärenden i domstol minskade under 2011	45
4.3	Handläggningstiden i förvaltningsrätterna är i genomsnitt två månader	48
4.4	Konkurrensverket har hittills lämnat in 40 ansökningar om upphandlingsskadeavgift	50
5	Den offentliga upphandlingens omfattning och värde.....	52
5.1	Värdet av de upphandlingar som annonserades i TED uppgick till omkring 276 miljarder kronor under 2011	52
5.2	Upphandlingarna inom försörjningssektorerna uppgick till 104 miljarder kronor	60
5.3	Antalet upphandlingar över tröskelvärdena är detsamma enligt flera olika källor.....	61
5.4	Totalt uppskattas upphandlingarna motsvara 550-660 miljarder kronor per år	63
5.5	Upphandlingsstatistiken är bristfällig även i övriga EU-länder.....	63
6	Valfrihetssystem.....	67
6.1	Det finns 320 valfrihetssystem enligt LOV	67
6.2	Knappt hälften av kommunerna har infört valfrihetssystem.....	69
6.3	Alla landsting har infört minst ett valfrihetssystem.....	70
7	Upphandlingsstatistik i analyser av konkurrensen.....	72
7.1	Upphandlingsstatistik som verktyg för att identifiera konkurrensproblem	72
7.2	En förstudie av tre delbranscher inom sjukvårdssektorn.....	73

8	Upphandlingsstatistiken i framtiden	81
8.1	Det här är tredje gången vi presenterar upphandlingsstatistik som bygger på uppgifter ur annonsdatabaser	81
8.2	Förslag om hur insamlingen av uppgifter om offentliga upphandlingar bör gå till	83
8.3	Sammanfattning av vår modell för insamling av upphandlingsstatistik	91
	Referenser	94
	Bilagor.....	95
Bilaga 1	Antal upphandlingar per CPV-huvudgrupp.....	95
Bilaga 2	Andel vinnande anbudsgivare i upphandlingar, per CPV-huvudgrupp	97
Bilaga 3	Andel överprövade upphandlingar per CPV-huvudgrupp	99
Bilaga 4	Annonserade koncessioner under 2011	101
Bilaga 5	Värdet av upphandlingar över tröskelvärdena per CPV-huvudgrupp.....	102

Sammanfattning

Denna rapport redovisar uppgifter om i princip alla offentliga upphandlingar som myndigheter i Sverige annonserat i enlighet med upphandlingslagstiftningen under år 2011. Statistiken baseras på uppgifter från Visma Opic AB, vilket innebär att uppgifterna inte har samlats in för statistikändamål och att de inte har kvalitets-säkrats av Konkurrensverket. Enligt vår bedömning ger dock uppgifterna en avsevärt fylligare och nyansrikare bild av den offentliga upphandlingen i Sverige än vad som varit möjligt att visa med tidigare metoder.

Under år 2011 annonserades omkring 19 300 upphandlingar i svenska annonsdatabaser av fler än 1 300 olika myndigheter. Det som oftast upphandlas är anläggningsentreprenader, som utgjorde 39 procent av alla upphandlingar. Sju av tio upphandlingar understeg EU:s tröskelvärden. Det i särklass vanligaste upphandlingsförfarandet är förenklat förfarande som användes i 70 procent av alla upphandlingar.

En nyhet är att vi nu kan göra jämförelser över tid. Vi kan bland annat konstatera att antalet annonserade upphandlingar ökat med 3 procent jämfört med år 2010. Vi kan även konstatera att antalet upphandlingar under tröskelvärdena låg i stort sett konstant, medan antalet upphandlingar över tröskelvärdena ökade med 12 procent.

Ett viktigt syfte med upphandlingar är att de ska leda till konkurrens. Det är därför intressant att jämföra hur många leverantörer som lämnar anbud i olika typer av upphandlingar. Antalet anbudsgivare per upphandling minskade från i genomsnitt 4,4 under 2010 till 4,2 under 2011. Flest anbudsgivare deltog i upphandlingar av

Fritids-, kultur- och sporttjänster, där i genomsnitt 7,5 anbudsgivare lämnade anbud.

7 procent av upphandlingarna blev överprövade i domstol, vilket är samma andel som under 2010. Överprövningar förekom oftast inom branschen *Transporter (utom avfallstransport)*, där 17 procent av upphandlingarna blev överprövade.

Vi redovisar också statistik som SCB tagit fram på vårt uppdrag som visar att värdet av de upphandlingar som annonserades i TED under 2011 uppgick till omkring 276 miljarder. Vi har tidigare påpekat att den metod som används för insamlingen av denna statistik har stora svagheter. Trots svagheterna redovisar vi även ett antal nya uppgifter om hur värdet av upphandlingarna över tröskelvärdena fördelas mellan olika typer av upphandlingar och olika typer av myndigheter.

Vi redovisar också uppgifter om valfrihetssystem enligt LOV. Hösten 2012 fanns det 320 valfrihetssystem. Samtliga landsting och närmare hälften av kommunerna hade infört minst ett valfrihetssystem. Hemtjänst är den tjänst som omfattas av flest valfrihetssystem.

Frågan om hur upphandlingsstatistiken ska se ut behandlas för närvarande av Upphandlingsutredningen 2010. Vi anser att de uppgifter som redovisas i denna rapport bör ses som en miniminivå för vad en framtida upphandlingsstatistik ska innehålla. Det krävs dock vissa kompletteringar och förtydliganden av regelverket för att upphandlingsstatistiken ska ge en korrekt och representativ bild av den offentliga upphandlingen. Detta är även viktigt för att statistiken ska kunna användas för uppföljningar och analyser.

I det sista kapitlet redovisar vi några synpunkter och förslag om hur statistikinsamlingen bör gå till i framtiden:

- Skilj mellan nationell statistik och uppgifter som myndigheter behöver för sin egen uppföljning
- Upphandlingsstatistiken bör bygga på uppgifter ur annonsdatabaser
- Upphandlingsstatistiken bör spegla förhållandena när kontrakten tecknas
- Inrikta insamlingen på uppgifter som är enkla att samla in
- Samla in uppgifter om kontraktsvärden
- Även uppgifter om kontrakt som inte omfattas av upphandlingsreglerna bör samlas in
- Samla uppgifterna i en nationell databas

Begrepp och förkortningar

I rapporten används följande begrepp och förkortningar:

LOU – lagen (2007:1091) om offentlig upphandling.

LUF – lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster.

LUFS – lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet.

LOV – lagen (2008:962) om valfrihetssystem.

Myndighet – med myndighet avses i denna rapport både upphandlande myndigheter enligt LOU och upphandlande enheter enligt LUF.

Offentlig upphandling – åtgärder som en myndighet vidtar för att teckna ett kontrakt eller ramavtal om köp av varor, tjänster eller byggtreprenader. I princip omfattas alla kontrakt med ekonomiska villkor av upphandlingsreglerna. Det finns dock flera viktiga undantag, bl.a. för anställningskontrakt, lokalhyror, koncessioner och ersättningar som betalas enligt annan lagstiftning (t.ex. till fristående skolor och assistansersättning).¹

Försörjningssektorerna – verksamheter som omfattas av LUF.

TED – *Tenders Electronic Daily*. TED är EU:s gemensamma elektroniska databas för annonsering av upphandlingar över tröskelvärdena.

¹ För en mer utförlig beskrivning av upphandlingsreglerna, se *Upphandlingsreglerna – en introduktion* (Konkurrensverket 2010).

CPV – Common Procurement Vocabulary. CPV är en ordlista med tillhörande sifferkoder som används för att beskriva föremålet för en upphandling. Varje annons om en upphandling ska innehålla en eller flera CPV-koder.

Tröskelvärden – beloppsgränser som fastställs av kommissionen. Upphandlingar som omfattas av EU:s upphandlingsdirektiv och som överstiger tröskelvärdena ska annonseras i TED. För upphandlingar som inte överstiger tröskelvärdena räcker det ofta med annonsering i en svensk annonsdatabas.

Direktupphandlingsgränsen – 284 631 kronor under 2013 (inom försörjningssektorerna 569 262 kronor). Endast upphandlingar och kontrakt vars sammanlagda värde *inte överstiger* direktupphandlingsgränsen kan tecknas utan en annonserad upphandling (dvs. genom en s.k. *direktupphandling*), om det inte föreligger synnerliga skäl eller vissa särskilda förutsättningar är uppfyllda.²

Otillåten direktupphandling – kontrakt som överstiger direktupphandlingsgränsen men inte tecknats i enlighet med upphandlingsreglerna kan utgöra *otillåtna direktupphandlingar*. Det innebär att kontrakten kan upphävas av domstol och att myndigheten kan tvingas betala upphandlingsskadeavgift.

Visma Opic AB – ett privat företag som bland annat tillhandahåller information om annonserade upphandlingar. Vi har efter en upphandling köpt stora delar av den information om offentliga upphandlingar som redovisas i rapporten från Visma Opic AB.

² Hur direktupphandlingsgränsen beräknas framgår av 15 kap 3 § LOU och 15 kap 3 § LUF.

1 Annonserade upphandlingar 2011

Under 2011 annonserades sammanlagt 19 314 upphandlingar i enlighet med upphandlingsreglerna, en ökning med 3 procent jämfört med 2010. Antalet upphandlingar under tröskelvärdena är relativt konstant, medan antalet upphandlingarna över tröskelvärdena visar en stadig ökning - mellan 2010 och 2011 ökade antalet upphandlingar över tröskelvärdena med 12 procent.

Det vanligaste upphandlingsförfarandet är förenklat förfarande som används i 70 procent av alla upphandlingar. Därefter kommer öppet förfarande, som används i en fjärdedel av alla upphandlingar. Sammantaget genomförs 95 procent av alla upphandlingar med antingen förenklat eller öppet förfarande.

39 procent av upphandlingarna avser anläggningsentreprenader. Kommuner och landsting står tillsammans för hälften av alla annonserade upphandlingar. Vid rangordningen av inkomna anbud användes andra bedömningsgrunder än pris i 48 procent av upphandlingarna (ofta i kombination med pris), medan enbart pris används i 36 procent av upphandlingarna. I övriga 16 procent av upphandlingarna framgick inte hur rangordningen skulle gå till.

1.1 Upphandlingar över direktupphandlingsgränsen måste annonseras

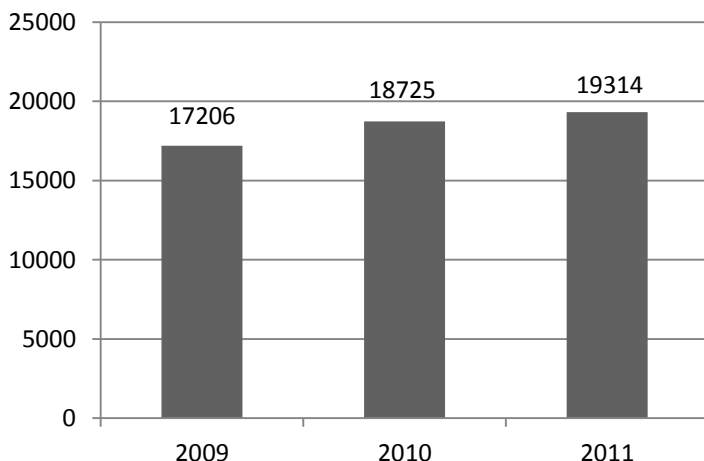
Upphandlingsreglerna innebär att en myndighet som ska göra inköp till ett värde som överstiger *direktupphandlingsgränsen* (284 631 kronor) måste begära in anbud genom att annonsera i en elektronisk annonsdatabas som är allmänt tillgänglig, eller annonsera i annan form som möjliggör effektiv konkurrens.

Till skillnad från övriga EU-länder har Sverige inte någon nationell annonsdatabas för offentliga upphandlingar. Istället finns det flera kommersiella annonsdatabaser. En av de största aktörerna är Visma Opic AB, som menar att de genom samarbete med andra databaser och ett aktivt insamlingsarbete har uppgifter om i princip samtliga upphandlingar som annonserats i Sverige i sina databaser. Redovisningen i denna rapport bygger till stor del på uppgifter ur Visma Opics databas. Det betyder att uppgifterna inte har samlats in med syfte att ligga till grund för statistik och att de inte har kvalitets-säkrats av oss.

1.2 Antalet annonserade upphandlingar ökade med 3 procent

Under år 2011 annonserades 19 312 upphandlingar i Visma Opics annonsdatabas. Med upphandlingar avses annonser som gäller kontrakt som omfattas av den svenska upphandlingslagstiftningen (LOU eller LUF). I annonsdatabasen förekommer att även kontrakt som inte omfattas av upphandlingsreglerna, men sådana kontrakt ingår inte i de sammanställningar som redovisas i denna rapport.

Antalet annonser ökade med 3 procent jämfört med 2010. Jämfört med 2009 har antalet annonser ökat med 12 procent.

Figur 1 **Antal annonserade upphandlingar 2009-2011**

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012.

Tre av tio upphandlingar omfattas av EU:s upphandlingsdirektiv

Kontrakt som överstiger EU:s tröskelvärden omfattas i normalfallet av upphandlingsdirektiven och måste annonseras i EU:s särskilda annonsdatabas för upphandlingar, *Tenders Electronic Daily* (TED).

Dessa annonser finns även i Visma Opics annonsdatabas, som alltså innehåller annonser både över och under tröskelvärdena. I tabell 1 framgår vilka tröskelvärden som gäller för närvarande.

Tabell 1 **Tröskelvärden i upphandlingsreglerna 2012 och 2013³**

Typ av myndighet	Varor och tjänster	Byggentreprenader
Statliga myndigheter (LOU)	1 233 401 kr	47 438 500 kr
Övriga myndigheter (LOU)	1 897 540 kr	47 438 500 kr
Upphandlande enheter (LUF)	3 795 080 kr	47 438 500 kr
Upphandling på försvars- och säkerhetsområdet (LUFS)	3 795 080 kr	47 438 500 kr

Källa: SFS 2011:1575.

³ Tabellen visar de tröskelvärden som gäller under 2012 och 2013. Under 2010 och 2011 var tröskelvärdena marginellt högre. Tabellen innehåller även tröskelvärden för lagen om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet som infördes under 2011.

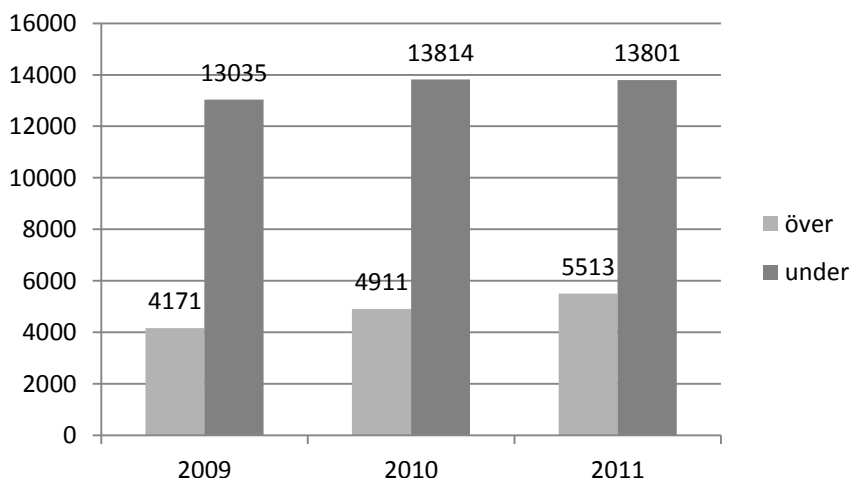
Av figur 2 nedan framgår att hela ökningen av antalet upphandlingar mellan 2010 och 2011 berodde på en ökning av antalet upphandlingar *över* tröskelvärdena, som ökade med 602 stycken eller med 12 procent. Antalet upphandlingar under tröskelvärdena var däremot i stort sett oförändrat. Går vi tillbaka ytterligare ett år, till 2009, kan vi se att antalet upphandlingar har ökat både över och under tröskelvärdena och att andelen upphandlingar som överstiger tröskelvärdena har ökat från 24 procent år 2009 till 29 procent år 2011.

Tabell 2 Tre av tio upphandlingar översteg tröskelvärdena 2011

Radetiketter	2009	2010	2011	Förändring 2010-2011
Under	13 035	13 814	13 801	-13
Över	4 171	4 911	5 513	+602
Andel över	24 %	26 %	29 %	
Totalsumma	17 206	18 725	19 314	+589

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012.

Figur 2 Tre av tio upphandlingar översteg EU:s tröskelvärden 2011

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket (2012).

1.3 Förenklat förfarande vanligast

Upphandlingsreglerna innehåller olika *förfaranden* som innebär att reglerna för länge annonsering ska ske och om det är möjligt att begränsa antalet anbudsgivare fungerar olika i olika situationer. Vilka förfaranden som är tillgängliga beror på om upphandlingen omfattas av upphandlingsdirektiven eller inte.

Det i särklass vanligaste upphandlingsförfarandet är *förenklat förfarande*, som används i 70 procent av alla upphandlingar. Näst vanligast är *öppet förfarande*, som används vid en fjärdedel av upphandlingarna. Sammantaget genomförs 95 procent av alla upphandlingar med antingen förenklat eller öppet förfarande.

Att upphandlingar genomförs på annat sätt än med öppet eller förenklat förfarande är alltså ganska ovanligt. Endast 310 eller 24 procent av de myndigheter som gjorde minst en annonserad upphandling under 2011 använde något annat förfarande än öppet eller förenklat förfarande.

Antalet upphandlingar med förenklat förfarande var i stort sett oförändrat jämfört med föregående år, samtidigt som antalet upphandlingar med öppet förfarande ökade med 13 procent. Går vi ytterligare ett år tillbaka kan vi urskilja en tydlig trend där antalet upphandlingar med öppet förfarande har ökat relativt kraftigt (med 33 procent sedan 2009) samtidigt som antalet upphandlingar med förenklat förfarande ökat i betydligt mindre utsträckning (sex procent).

Tabell 3 Annonserade upphandlingar 2009-2011, per förfarande

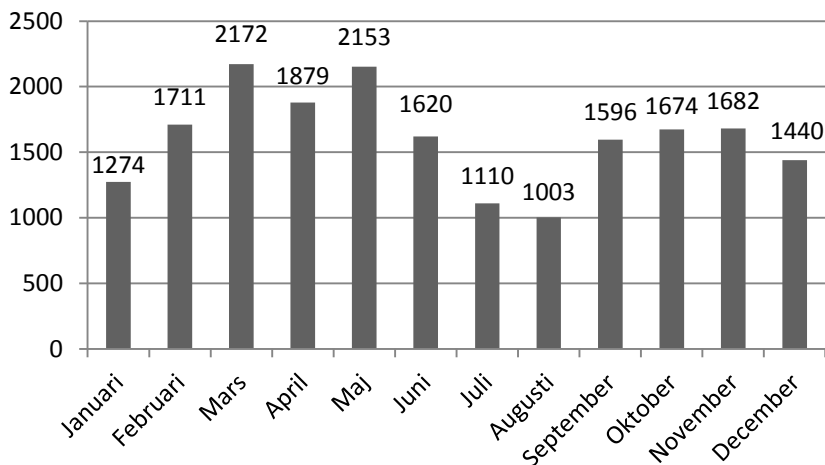
Förfarande	2009	2010	2011	Andel 2011	Ökning 2010-2011
Förenklat	12 760	13 511	13 471	70 %	-1 %
Öppet	3 653	4 310	4 852	25 %	13 %
Förhandlat	361	440	463	2 %	5 %
Urvalsupphandling	282	310	330	2 %	6 %
Selektivt	129	136	168	1 %	24 %
Konkurrenspräglad dialog		8	16	0 %	100 %
Formgivningstävlan	8	2	6	0 %	200 %
Kvalificeringssystem	7	3	4	0 %	33 %
Påskyndat förhandlat	4	3	3	0 %	0 %
Påskyndat selektivt	2	2	1	0 %	-50 %
Totalsumma	17 206	18 725	19 314	100 %	3 %

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012.

Antalet upphandlingar var högst i mars och april

Antalet annonserade upphandlingar per månad var under 2011 högst på våren, och sjönk sedan under sommaren och var som lägst under augusti. Antalet annonser under augusti var mindre än hälften än under toppmånaderna mars och maj. Även under januari är antalet annonser lägre än under övriga året. Figur 3 visar hur annonseringen av upphandlingar fördelade sig över årets månader under år 2011.

Figur 3 Stora variationer mellan hur många upphandlingar som annonserades under olika månader under 2011

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012.

1.4 Kommuner och landsting genomför hälften av alla upphandlingar

Kommunerna svarade för 44 procent av alla upphandlingar som annonserades under 2011, följt av bolag (24 procent) och statliga myndigheter (19 procent). Kommuner och landsting svarade tillsammans för hälften av alla upphandlingar. Tabell 4 visar hur upphandlingarna fördelas mellan olika typer av myndigheter.

Tabell 4 Kommunerna gjorde flest upphandlingar under 2011

Typ av myndighet	2009	2010	2011	Andel 2011
Statlig myndighet	3 647	3 794	3 730	19 %
Kommun	7 193	7 925	8 420	44 %
Landsting	1 363	1 477	1 516	8 %
Bolag	4 026	4 624	4 662	24 %
Övriga	803	878	965	5 %
	17 032	18 698	19 293	100 %

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012.

1.5 Fyra av tio upphandlingar gäller anläggningsarbete

Varje upphandlingsannons måste innehålla minst en så kallad CPV-kod som beskriver vilken kategori av varor, tjänster eller byggentreprenader som upphandlingen avser. Syftet med CPV-koderna är att göra det möjligt för bland annat leverantörer att avgränsa sitt sökande till sådana upphandlingar som de är intresserade av. Sammanlagt finns närmare 10 000 CPV-koder.⁴

Det är både möjligt och vanligt att en annons har flera CPV-koder eftersom upphandlingar ofta gäller kombinationer av flera olika varor och tjänster. I genomsnitt hade varje annons 3,7 CPV-koder. Som mest hade en annons 79 olika CPV-koder.

Tack vare CPV-koderna kan upphandlingarna delas in branschvis i olika CPV-huvudgrupper. Flest upphandlingar görs inom CPV-huvudgruppen *Anläggningsarbete* som utgjorde 39 procent av upphandlingarna under 2011. I tabell 5 redovisas de CPV-huvudgrupper som är vanligast och som förekom i minst fem procent av upphandlingsannonserna under 2011. Varje upphandling räknas bara en gång per CPV-huvudgrupp oavsett hur många CPV-koder inom en CPV-huvudgrupp som angetts. Eftersom upphandlingarna kan ha fler än en CPV-kod kan de också tillhöra flera CPV-huvudgrupper, vilket innebär att andelarna summerar till mer än 100 procent.

⁴ CPV-koderna är uppbyggda i en trädstruktur och består av åtta siffror där de två första siffrorna anger huvudgrupp och de följande siffrorna anger en ökande grad av precisering. Koderna fastställs av kommissionen.

**Tabell 5 De vanligaste CPV-huvudgrupper under 2011
(minst fem procent av upphandlingarna)**

CPV-huvudgrupp		Antal upphandlingar	Andel*
45	Anläggningsarbete	7 507	39 %
79	Företagstjänster: lagstiftning, marknadsföring, rådgivning, rekrytering, tryckning och säkerhet	1 889	10 %
71	Arkitekt-, bygg-, ingenjör- och besiktnings tjänster	1 768	9 %
44	Konstruktioner och konstruktionsmaterial	1 480	8 %
90	Avlopps- och avfallshantering, sanering och miljö tjänster	1 409	7 %
42	Industrimaskiner	1 229	6 %
50	Reparation och underhåll	1 197	6 %
34	Transportutrustning och transporthjälpmedel	1 140	6 %
39	Möbler (inkl. kontorsmöbler), inredning, hushållsapparater (exkl. belysning) och rengöringsprodukter	901	5 %
33	Medicinsk utrustning, läkemedel och hygienartiklar	878	5 %

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012. * Varje upphandling kan tillhöra flera CPV-huvudgrupper.

I bilaga 1 redovisas antalet upphandlingar för samtliga CPV-huvudgrupper under 2011.

1.6 Flest upphandlingar i Västra Götaland och Stockholm

Alla annonser innehåller minst en kod för vilken region varan eller tjänsten ska levereras i. Vid annonsering i TED kan endast en leveransort anges, vilket innebär att hela Sverige kan anges som leveransort för upphandlingar som avser mer än ett län. I genomsnitt har upphandlingarna 1,1 regionkoder. Tabell 6 redovisar antal upphandlingar per leveransort.

Tabell 6 De vanligaste leveransorterna under 2011

Leveransort	Antal upphandlingar	Andel av samtliga upphandlingar
Västra Götalands län	3 296	17 %
Stockholm län	3 096	16 %
Skåne län	2 281	12 %
Sverige	1 970	10 %
Östergötlands län	964	5 %
Västerbottens län	897	5 %
Norrbottnens län	839	4 %
Uppsala län	759	4 %
Jönköpings län	739	4 %
Gävleborgs län	628	3 %
Värmlands län	603	3 %
Dalarnas län	602	3 %
Hallands län	601	3 %
Västernorrlands län	577	3 %
Södermanlands län	553	3 %
Västmanlands län	544	3 %
Kalmar län	501	3 %
Örebro län	492	3 %
Kronobergs län	467	2 %
Blekinge län	438	2 %
Jämtlands län	293	2 %
Gotlands län	165	1 %
Utanför Sverige	89	<1 %

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012.

1.7 Tilldelningsgrunden ekonomiskt mest fördelaktiga anbud är vanligast

Visma Opic har för huvuddelen av upphandlingarna registrerat vilken tilldelningsgrund som myndigheten tillämpat när de tilldelat kontrakt. Tilldelningsgrunden kan antingen vara *lägsta pris* eller *ekonomiskt mest fördelaktiga anbud*. *Ekonomiskt mest fördelaktiga anbud* betyder bland annat upphandlingar där man värderat anbudens kvalitet eller vägt samman pris och kvalitet. Vid *lägsta pris* rankas anbudet enbart efter pris. Att anbudet rankas efter pris hindrar

inte att myndigheten ställer hårda krav på kvalitet i förfrågningsunderlaget.

Bedömningsgrunden *ekonomiskt mest fördelaktiga anbud* är vanligast och tillämpades i knappt hälften av upphandlingarna, medan *lägsta pris* används i drygt en tredjedel. I övriga 16 procent av upphandlingarna har inte tilldelningskriteriet framgått av de dokument som samlats in.

**Tabell 7 Annonserade upphandlingar under 2011,
per tilldelningskriterium**

Tilldelningskriterium	Antal upphandlingar	Andel
Ekonomiskt mest fördelaktiga anbud	9 334	48 %
Lägsta pris	6 972	36 %
Ej registrerat	3 008	16 %
Totalt	19 314	100 %

Källa: Visma Opic och Konkurrentverket 2012.

I tabell 8 framgår hur ofta respektive utvärderingsgrund tillämpats vid olika upphandlingsförfaranden.

**Tabell 8 Tilldelningskriterier vid annonserade upphandlingar
under 2011, per förfarande**

Förfarande	Ekonomiskt mest fördelaktiga	Lägsta pris	Okänt	Totalt
Förenklat	6 190	5 063	2 218	13 471
Öppet	2 740	1 846	266	4 852
Förhandlat	223	42	198	463
Urvalsupphandling	58	12	260	330
Selektivt	104	8	56	168
Konkurrenspräglad dialog	14	1	1	16
Formgivningstävlan			6	6
Kvalificeringssystem	3		1	4
Påskyndat förhandlat	2		1	3
Påskyndat selektivt			1	1
Samtliga	9 334	6 972	3 008	19 314

Källa: Visma Opic och Konkurrentverket 2012.

1.8 Avtalstiden är ofta kortare än två år

För drygt hälften av upphandlingarna som är registrerade i Visma Opics databas finns uppgifter om avtalstid registrerad. I drygt sju av tio av dessa upphandlingar var avtalstiden kortare än två år. Endast i tre procent av upphandlingarna var avtalstiden längre än fyra år. Tabell 9 redovisar hur många upphandlingar som hade avtalstider inom olika intervall.

Tabell 9 Avtalstider vid upphandlingar 2011

Avtalstid*	Antal	Andel
Kortare än ett år	2 035	20 %
Ett till två år	5 299	52 %
Två till fyra år	2 612	25 %
Längre än fyra år	308	3 %
Samtliga	10 254	100 %

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012. * Optioner om förlängning är ej medräknade.

Det förekommer avtalstider som är betydligt längre än fyra år. Under 2011 sträckte sig den längsta ända fram till 2043. Tabell 10 redovisar de upphandlingar som hade en avtalstid, exklusive optioner, som löpte till år 2022 eller längre.

Tabell 10 Sju upphandlingar hade en avtalstid längre än tio år under 2011

Myndighet	Rubrik	Slutdatum*
Nyköpings kommun	Uppförande av ny sporthall i Nyköping	2043-10-31
Umeå kommun	Förhyrning 27 lgh, särskilt boende	2032-12-30
Kalmar kommun	Bostad för särskilt boende	2027-08-31
Kalmar kommun	Gruppbostad	2027-08-31
Fvb Sverige AB	Återvinningscentral	2023-12-31
Länstrafiken Kronoberg	Upphandling av linjelagd busstrafik i Kronobergs län	2023-06-30
Regionförbundet södra Småland	Upphandling av biogas	2022-06-01

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012. * Optioner om förlängning är ej medräknade.

2 Upphandlande myndigheter

De annonserade upphandlingarna genomfördes av omkring 1300 olika myndigheter. De flesta myndigheter gör bara en eller ett fåtal upphandlingar per år, medan ett fåtal myndigheter gör ett mycket stort antal upphandlingar. Den myndighet som gjorde flest upphandlingar, Trafikverket, gjorde 925 annonserade upphandlingar. Samtidigt gjorde 332 myndigheter endast en annonserad upphandling under 2011.

Omkring 3700 organisationer omfattas av upphandlingsreglerna, varav omkring 3400 är statliga, kommunala eller landstingsägda, och omkring 300 utgörs av privata företag inom försörjningssektorerna.

2.1 Inte bara statliga och kommunala myndigheter omfattas av upphandlingsreglerna

Upphandlingsreglerna gäller för *statliga och kommunala myndigheter* samt för *offentligt styrda organ*. Med offentligt styrda organ avses bolag, föreningar och andra juridiska personer som tillgodoser behov i det allmännas intresse och som till största delen är offentligt finansierade eller vars verksamhet står under kontroll av en annan myndighet som omfattas av upphandlingsreglerna. Däremot omfattas inte kommersiella verksamheter. Beskrivningen ovan är inte helt uttömmande, och det kan ibland krävas en relativt omfattande utredning för att avgöra om en organisation omfattas av upphandlingsreglerna eller inte.

Förutom offentligt styrda organ omfattas även vissa verksamheter som kan bedrivas av privata företag av upphandlingsreglerna,

närmare bestämt av LUF. LUF gäller för vissa verksamheter som bedrivs med särskilda rättigheter eller ensamrätt som begränsar andra företags möjligheter att bedriva sådan verksamhet.⁵ I upphandlingssammanhang kallas organisationer som bedriver sådana verksamheter för *upphandlande enheter*.

I den här rapporten används begreppet *myndighet* för alla organisationer som omfattas av upphandlingsreglerna, bland annat eftersom det i Visma Opics databas inte framgår om upphandlingarna har annonserats enligt LOU eller LUF.

2.2 Fler än 1300 myndigheter annonserade upphandlingar under 2011

Under 2011 genomfördes annonserade upphandlingar av 1 305 olika myndigheter.⁶ Detta innebar en ökning med åtta procent jämfört med 2010, då antalet myndigheter uppgick till 1 208.

I Visma Opics databas finns bara uppgifter om en myndighet per upphandling. Det går därför inte att urskilja vilka upphandlingar som är samordnade, det vill säga upphandlingar där flera myndigheter deltar och tecknar egna separata kontrakt eller ramavtal med leverantörer. En myndighet kan alltså ha tecknat kontrakt efter ett annonserat upphandlingsförfarande, även om de inte ingår i den här sammanställningen.

Den myndighet som annonserade flest upphandlingar var Trafikverket, med 925 stycken, följt av Göteborgs och Stockholms stad,

⁵ Se 2 kap. 20 § LUF.

⁶ 1 305 olika organisationsnummer.

med 336 respektive 266 upphandlingar. I tabell 11 redovisas vilka myndigheter som gjorde fler än 200 annonserade upphandlingar under 2011.

Tabell 11 Sex myndigheter annonserade fler än 200 upphandlingar under 2011

Myndighet	Antal upphandlingar
Trafikverket	925
Göteborgs stad	337
Stockholms stad	283
Fortifikationsverket	228
Kommunalförbundet Inköp Gävleborg	217
Malmö stad	203

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012.

Många myndigheter annonserar bara en eller ett fåtal upphandlingar per år

Många myndigheter genomför bara en eller ett fåtal upphandlingar varje år. 332 myndigheter gjorde en enda annonserad upphandling.

I genomsnitt annonserade varje myndighet 16 upphandlingar. Den tiondel av myndigheterna som genomförde flest upphandlingar under 2011, omkring 100 myndigheter, stod tillsammans för ungefär hälften av upphandlingarna under året.

2.3 Omkring 3700 myndigheter omfattas av upphandlingsreglerna

Antalet organisationer som omfattas av upphandlingsreglerna är avsevärt större än de 1305 myndigheter som genomförde annonserade upphandlingar under 2011. I det här avsnittet ska vi göra ett försök att uppskatta hur många myndigheter och organisationer som omfattas av upphandlingsreglerna.

Omkring 3400 organisationer ägs av stat, kommuner eller landsting

Det finns 290 kommuner och 20 landsting. De statliga myndigheterna har det tidigare varit svårt att få grepp om, men sedan 2008 har SCB i uppdrag att föra ett register över statliga myndigheter. Registret omfattar förutom statliga förvaltningsmyndigheter bland annat domstolar, affärsverk och myndigheter i utrikesrepresentationen. I november 2012 omfattade registret 476 statliga myndigheter.

Men upphandlingsreglerna omfattar inte bara statliga och kommunala myndigheter, utan även andra organisationer som tillgodoser behov i det allmännas intresse och som finansieras eller kontrolleras av stat, kommun eller landsting. Vi har därför tagit hjälp av SCB:s företagsregister som är ett i princip fullständigt register över alla juridiska personer i Sverige. Av tabell 12 framgår att det finns 1 094 statliga, 2 146 kommunala och 165 landstingsägda organisationer. Detta innebär att det sammanlagt finns 3 405 organisationer som antingen är myndigheter eller ägs eller kontrolleras av en myndighet.

Tabell 12 Enligt SCB:s företagsregister finns det 3 405 juridiska personer i Sverige som ägs av stat, kommun eller landsting

Ägarkategori	Antal organisationer	Varav organisationer med 0 anställda	Varav organisationer med anställda
Stat	1 094	408	686
Kommun	2 146	671	1 475
Landsting	165	32	133
Privata svenska, ej koncern	1 014 409	790 997	223 412
Privata svenska, koncern	79 335	36 244	43 091
Utlandsägda	22 953	13 207	9 746
Samtliga	1 120 702	841 559	279 143

Källa: SCB:s Företagsregister i oktober 2012.

Av tabellen framgår också att många juridiska personer inte har några anställda. Detta gäller framför allt för privata företag, men även för många organisationer som ägs av stat, kommun eller landsting. Detta bör innebära att många myndigheter är så små och har en så liten verksamhet att deras inköp sällan eller aldrig ger anledning till annonserade upphandlingar. Drygt tusen (1 111 stycken) av de 3405 organisationer som ägs av stat eller kommun har inte några anställda alls. Även om de alltså formellt sett kan vara upphandlade myndigheter enligt upphandlingsreglerna kan vi således förvänta oss att många av dessa aldrig har anledning att genomföra annonserade upphandlingar.

Omkring 300 privata företag ingår i försörjningssektorerna

Som ovan nämnts omfattar upphandlingsreglerna inte bara offentligt kontrollerade organ utan även vissa verksamheter som privata företag bedriver inom de så kallade försörjningssektorerna. Som en del av insamlingen av upphandlingsstatistik skickar SCB varje år, på vårt uppdrag, en enkät till företag som antas bedriva verksamheter som omfattas av LUF. Urvalet av företag görs med hjälp av företagens s.k. SNI-koder och är begränsat till företag som har en omsättning på minst tio miljoner kronor.⁷

Våren 2012 skickade SCB en sådan enkät till 699 företag. Varje år svarar några av företagen att de inte omfattas av upphandlingsreglerna, och de rensas då bort från kommande utskick.⁸ Siffran 699 kan därför antas vara en relativt god approximation på hur många företag som omfattas av LUF.

⁷ SNI-koden är en kod som används för att beskriva företagens huvudsakliga verksamhet i bl.a. SCB:s företagsregister.

⁸ Att SCB rensar bort dessa företag ur enkäten utgör naturligtvis inte någon bedömning av om de omfattas av upphandlingsreglerna eller inte.

En del av de 699 företagen som kan antas omfattas av LUF ägs av stat eller kommun och ingår därför i sammanställningen ovan av offentligt ägda organisationer. Vi har låtit SCB samköra listan med Företagsregistret, och det har då visat sig att 24 av de 699 företagen är statligt kontrollerade, 334 kommunala och 23 kontrolleras av landsting. Sammantaget återstår omkring 318 företag som inte är offentligt ägda men som kan antas omfattas av LUF.

Sammanlagt omfattas omkring 3700 organisationer av upphandlingsreglerna

Det finns således omkring 3 405 statliga, kommunala och landstingsägda organisationer. Några av dessa bedriver verksamheter av kommersiell karaktär, men man bör kunna anta övriga omfattas av upphandlingsreglerna. Det finns även andra organisationer och verksamheter som kan omfattas upphandlingsreglerna trots att de inte ingår i denna sammanställning, till exempel vissa offentligt finansierade projekt.

Det finns också omkring 318 privata företag som bedriver sådana verksamheter som kan antas omfattas av LUF. Några av de företag som besvarat SCB:s enkät om offentliga upphandlingar kan ha gjort detta trots att de inte bedriver verksamhet som omfattas av upphandlingsreglerna.⁹

Med dessa reservationer anser vi att summan av ovanstående uppgifter, omkring 3 700 organisationer, bör vara en relativt rimlig uppskattning av antalet organisationer som omfattas av upphandlingsreglerna. Vi kan också konstatera att omkring 1 300 organisa-

⁹ Av de frågor och samtal som inkommer till Konkurrensverket har framgått att flera av de företag som fått enkäten inte känner till vad upphandlingsreglerna innebär, och deras beskrivningar av sina verksamheter tyder på att de inte omfattas av LUF.

tioner annonserat minst en offentlig upphandling under 2011. Om vi sätter dessa uppgifter i relation till varandra innebär det att omkring 35 procent av de organisationer som kan antas omfattas av upphandlingsreglerna har genomfört en annonserad upphandling.

Att en myndighet inte har gjort några egna annonserade upphandlingar behöver inte innebära att de bryter mot upphandlingsreglerna. Många statliga myndigheter kan klara sina anskaffningsbehov genom att använda ramavtalen inom den statliga inköpsordningen, och bland kommuner är det troligen vanligt med upphandlingar som omfattar både kommunen och deras helägda bolag.

Vi har också konstaterat att omkring 1 100 av de omkring 3 400 organisationer som ägs av stat, kommun eller landsting inte har några anställda. Det bör innebära att de flesta av dessa har en så liten verksamhet att de sällan eller aldrig har anledning att genomföra annonserade upphandlingar. Samma sak gäller troligen även för många något större organisationer med upp till ett tiotal personer anställda.

Det vore önskvärt att med hjälp av upphandlingsstatistiken få en bättre bild av vilka myndigheter som omfattas av kontrakt som de tecknat efter en offentlig upphandling. Vi återkommer om hur vi anser att statistikinsamlingen bör förbättras i det sista kapitlet.

3 Konkurrenten vid upphandlingar

I genomsnitt lämnades anbud från 4,2 anbudsgivare i upphandlingarna under 2011, vilket är en minskning jämfört med genomsnittet 4,4 anbudsgivare under 2010. Vid upphandlingar enligt förenklat förfarande minskade antalet anbudsgivare med 16 procent, från 4,5 till 3,8 anbudsgivare per upphandling.

Flest anbudsgivare deltog vid upphandlingar av *Fritids-, kultur- och sporttjänster*, där i genomsnitt 7,5 anbudsgivare lämnade anbud i upphandlingarna under 2011.

Att flera anbudsgivare lämnar anbud behöver inte innebära att det råder effektiv konkurrens. Det kan bland annat bero på att många upphandlingar avser ramavtal eller är uppdelade på flera avtalsområden där flera anbudsgivare tilldelas kontrakt.

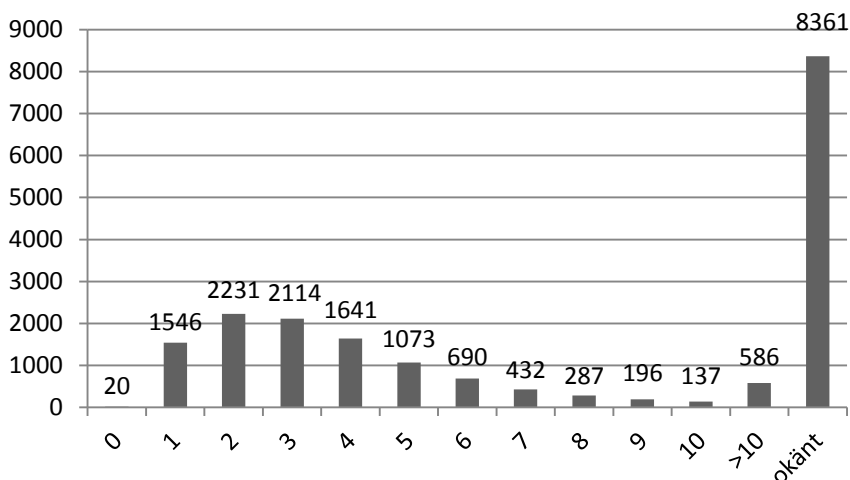
3.1 Antalet anbudsgivare per upphandling har minskat från 4,4 till 4,2

Det är svårt att sammanfatta hur väl konkurrensen inom offentliga upphandlingar fungerar med en enkel siffra. Uppgifter om hur många anbudsgivare som lämnat anbud i upphandlingar säger ändå något om inom vilka områden det finns fler eller färre aktörer på marknaden. Insamlingen har inte varit heltäckande under året, men ger ändå en viss bild av läget. Varje anbudsgivare har bara registrerats en gång per upphandling, även om den lämnat flera anbud.

I några upphandlingar lämnades fler än hundra anbudsgivare in anbud, medan det i andra bara inkom ett eller två. Det antal

anbudsgivare som förekommer oftast är tre, vilket framgår av figur 4. I genomsnitt uppgick antalet anbudsgivare till 4,2 per annonserad upphandling, vilket är en minskning jämfört med 2010 då antalet anbudsgivare per upphandling uppgick till 4,4.

Figur 4 Antal anbudsgivare per upphandling under 2011

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012.

Antalet anbudsgivare har minskat vid förenklat och selektivt förfarande

Vid vissa förfaranden, som formgivningstävlingar och urvalsupphandlingar, ökade antalet anbudsgivare per upphandling i jämförelse med tidigare. Vid de vanligaste förfarandena, förenklat, öppet och förhandlat, visar däremot antalet anbudsgivare en tydlig minskning jämfört med 2009 och 2010. Det genomsnittliga antalet anbudsgivare vid förenklat förfarande har minskat från 4,5 år 2009 till 3,8 år 2011, vilket innebär en minskning på 16 procent. Av tabell 13 framgår hur antalet anbudsgivare förändrats under åren 2009-2011.

Tabell 13 Det genomsnittliga antalet anbudsgivare minskade vid förenklat och öppet förfarande mellan år 2009 och 2011

Förfarande	2009	2010	2011
Formgivningstävlan	7,8	31,0	32,8
Urvalsupphandling	7,1	6,9	7,9
Selektivt	9,5	8,6	7,7
Öppet	5,0	4,7	4,6
Förenklat	4,5	4,2	3,8
Förhandlat	4,0	4,2	4,0
Påskyndat förhandlat	5,0	7,7	2,0
Konkurrenspräglad dialog		1,5	3,5
Påskyndat selektivt	2,0	18,0	
Samtliga	4,7	4,4	4,2

Källa: Visma Opic och Konkurrentverket 2012.

Hur många anbudsgivare som lämnar anbud varierar mellan olika branscher. Flest anbudsgivare förekom vid upphandlingar inom CPV-huvudgruppen *Fritids-, kultur- och sporttjänster* som hade i genomsnitt 7,5 anbudsgivare per upphandling.

Tabell 14 redovisar antal anbudsgivare i genomsnitt i de branscher där flest anbudsgivare deltog under år 2011.

Tabell 14 CPV-huvudgrupper med flest anbudsgivare per upphandling under 2011

CPV-huvudgrupp	Antal anbudsgivare i genomsnitt	Antal upphandlingar
92 Fritids-, kultur- och sporttjänster	7,5	265
85 Hälso- och sjukvård samt socialvård	6,8	698
Arkitekt-, bygg, ingenjörs- och besiktningstjänster	5,8	1768
22 Trycksaker och tillhörande produkter	5,5	191
Företagstjänster: lagstiftning, marknadsföring, rådgivning, rekrytering, tryckning och säkerhet	5,4	1889

Källa: Visma Opic och Konkurrentverket 2012.

Antalet anbudsgivare per upphandling var lägst vid upphandlingar av *Laboratorieutrustning, optisk utrustning och precisionsutrustning (exkl. glas)*. Där kom det under 2011 in anbud från 2,6 anbudsgivare per upphandling i genomsnitt. Tabell 15 redovisar de fem CPV-huvudgrupper med lägst antal anbudsgivare per upphandling i genomsnitt under år 2011.

Tabell 15 CPV-huvudgrupper med lägst antal anbudsgivare per upphandling i genomsnitt under 2011

	CPV-huvudgrupp	Antal anbudsgivare i genomsnitt	Antal upphandlingar
38	Laboratorieutrustning, optisk utrustning och precisionsutrustning (exkl. glas)	2,7	672
16	Jordbruksmaskiner	2,7	172
34	Transportutrustning och transport-hjälpmedel	2,9	1 140
24	Kemiska produkter	3,2	152
63	Kringtjänster för transporter; resebyrå-tjänster	3,3	235
42	Industrimaskiner	3,4	1 229

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012.

Det finns också regionala skillnader i hur många anbudsgivare som deltagit. Antalet anbudsgivare per upphandling var högst i upphandlingar som hade *Sverige* som leveransort. Som nämnts tidigare innefattar *Sverige* alla upphandlingar över tröskelvärdena med fler än ett län som leveransort, eftersom det i TED-annonserna inte går att ange fler än en leveransort.

Tabell 16 visar hur många anbudsgivare som i genomsnitt deltagit i upphandlingar med olika leveransort.

Tabell 16 Antal anbudsgivare i genomsnitt per upphandling under 2011, per leveransort

Leveransort	Antal anbudsgivare per upphandling i genomsnitt
Gävleborgs län	5,0
Stockholms län	4,9
Sverige	4,7
Hallands län	4,4
Skåne län	4,4
Gotlands län	4,4
Kronobergs län	4,3
Örebro län	4,3
Uppsala län	4,2
Södermanlands län	4,1
Jämtlands län	4,0
Värmlands län	4,0
Västmanlands län	4,0
Västra Götalands län	4,0
Östergötlands län	4,0
Västernorrlands län	4,0
Blekinge län	3,9
Jönköpings län	3,9
Västerbottens län	3,7
Kalmar län	3,7
Dalarnas län	3,5
Norrbottnens län	3,3
Samtliga*	4,2

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012.* Inkluderar även leveransorter utanför Sverige.

Antalet anbudsgivare är något högre vid upphandlingar där tilldelningskriteriet *ekonomiskt mest fördelaktiga anbud* användes än vid upphandlingar där *lägsta pris* användes som utvärderingskriterium. År 2009 var skillnaden 0,4 anbudsgivare per upphandling, men antalet anbudsgivare har minskat i båda grupperna och skillnaden uppgår nu bara till 0,1 anbudsgivare per upphandling.

**Tabell 17 Antal anbudsgivare per upphandling under 2011,
per tilldelningskriterie**

Tilldelningskriterie	2009	2010	2011
Ekonomiskt mest fördelaktiga anbud	4,8	4,5	4,1
Lägsta pris	4,4	4,2	4,0
Ej registrerat	4,9	4,3	4,7
Samtliga	4,7	4,4	4,2

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012.

3.2 Fyra av tio anbudsgivare utses till vinnare

Antalet anbudsgivare är en mycket grov indikator på konkurrensen i en upphandling. Det kan till exempel hända att flera anbudsgivare – eller till och med alla – tilldelas kontrakt i en upphandling. Det är särskilt vanligt vid upphandlingar av ramavtal. Det förekommer också att upphandlingar är uppdelade i flera olika avtalsområden där separata kontrakt tecknas för varje avtalsområde. En analys av konkurrensen bör därför ta hänsyn till hur stor andel anbudsgivarna som tilldelas kontrakt. Tabell 18 redovisar några av de upphandlingar under 2011 där antalet vinnande anbudsgivare varit högst.

Tabell 18 Annonserade upphandlingar med fler än 40 vinnande anbudsgivare under 2011

Myndighet	Rubrik	Antal anbuds- givare	Varav vinnare	Andel vinnare
Försvarmaktens Logistik	Försvarmaktens Hotell-avtal	205	128	62 %
Kommunalförbundet Inköp Gävleborg	Hem för vård och boende	63	63	100 %
Landstinget Gävleborg	Bemanningsjänst avseende specialistläkare och specialistsjuksköterskor	53	53	100 %
Landstinget Västernorrland	Läkemedel	51	50	98 %
Växjö kommun	Tekniska konsulter	46	46	100 %
Nynäshamns kommun	HVB-platser för vuxna med beroendeproblematik	48	44	92 %
Ronneby kommun	HVB-hem och LSS-boendestöd	43	43	100 %
Stockholms läns landsting	IT-konsulttjänster	85	40	47 %

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012.

I genomsnitt utses 44 procent av anbudsgivarna till vinnare i någon form (*vinnande*), medan 61 procent deltog i upphandlingarna utan att vinna (*deltagande*). 2 procent utgjordes av anbudsgivare som efter prekvalificering inte tilläts lämna anbud, eller inte blivit kvalificerade (*sökande*). Tabell 19 visar antal anbudsgivare i genomsnitt per annonserad upphandling under 2011.

Tabell 19 Antal anbudsgivare i genomsnitt per annonserad upphandling under 2011

Kategori	Antal anbudsgivare*	Andel av anbudsgivare*	Genomsnitt per upphandling*
Deltagande	28 066	61 %	2,6
Vinnande	20 039	44 %	1,8
Sökande	717	2 %	0,1

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012. * I vissa upphandlingar finns endast uppgift om vinnande anbudsgivare.

Förhållandet mellan det totala antalet anbudsgivare och antalet vinnare skiljer sig kraftigt åt mellan olika branscher. Störst andel vinnare finns vid upphandlingar inom CPV-huvudgruppen *Gruvprodukter, basmetaller och tillhörande produkter*. I denna bransch utsågs 71 procent av anbudsgivarna till vinnare under år 2011.

Tabell 20 CPV-huvudgrupper där högst andel av anbudsgivarna utsetts till vinnare under 2011

	CPV-huvudgrupp	Totalt antal anbudsgivare i genomsnitt	Varav vinnare i genomsnitt	Andel vinnare
14	Gruvprodukter, basmetaller och tillhörande produkter	3,6	2,3	63 %
33	Medicinsk utrustning, läkemedel och hygienartiklar	4,7	2,7	58 %
55	Hotell-, restaurang- och detaljhandelstjänster	5,5	3,1	56 %
85	Hälso- och sjukvård samt socialvård	5,6	3,1	55 %
65	El-, vatten- och energiverk	4,2	2,3	55 %

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012.

I andra branscher är andelen vinnare lägre. Ett sådant exempel är *Anläggningsarbete*, som utgör 39 procent av alla upphandlingar. Där utsågs i genomsnitt 1,5 vinnare per upphandling, vilket innebär att 39 procent av de företag som lämnat anbud fick teckna kontrakt.

I tabell 43 i bilaga 2 redovisas antal anbudsgivare och andel vinnare för samtliga CPV-huvudgrupper under 2011.

Uppgifterna om anbudsgivare är inte fullständiga

Uppgifter om namn på anbudsgivare finns registrerat för knappt 60 procent av alla annonserade upphandlingar under 2011. Visma Opic har under 2011 inte registrerat företagens organisationsnum-

mer. Det gör att det bara går att göra jämförelser grundade på företagens namn.

Den anbudsgivare som finns registrerad i flest upphandlingar 2011 var PEAB Sverige AB med 386 anbud, följd av Skanska Sverige AB med 268 anbud och NCC Construction Sverige AB med 260 anbud.

Eftersom statistiken bygger på hur företagsnamnet har registrerats kan samma företag förekomma med olika stavningar i databasen. Av tabell 21 framgår att såväl Peab som Skanska och NCC förekommer med flera stavningar på listan över de anbudsgivare som lämnat anbud i fler än 150 upphandlingar under 2011. Antalet upphandlingar som en anbudsgivare deltagit i kan således vara betydligt högre än vad siffrorna visar.

Tabell 21 Anbudsgivare som lämnat anbud i fler än 150 upphandlingar under 2011

Anbudsgivare	Antal upphandlingar
PEAB Sverige AB*	386
Skanska Sverige AB*	268
NCC Construction Sverige AB*	260
Svevia AB	253
WSP Sverige AB	252
Peab*	246
Tyréns AB	228
Ramböll Sverige AB	222
Vectura Consulting AB	216
NCC*	212
Bravida Sverige AB	168
Skanska*	165

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012. * Samma anbudsgivare kan förekomma flera gånger i tabellen eftersom sammanställningen bygger på namnet i textform, och olika stavningar hanteras som olika organisationer.

4 Överprövningar

Under 2011 blev 7 procent av alla upphandlingar som genomfördes överprövade. Det är samma andel som under 2010. Överprövningar är mer än dubbelt så vanligt vid upphandlingar som överstiger tröskelvärdena. Upphandlingar som genomfördes med öppet förfarande blev överprövade i 13 procent av fallen, vilket kan jämföras med 5 procent av de upphandlingar som genomfördes med förenklat förfarande. Den bransch där överprövningar förekom oftast under 2011 var *Transporter (utom avfallstransport)*, där 17 procent av upphandlingarna blev överprövade.

Under 2011 lämnade vi de första ansökningarna om upphandlings-skadeavgift till domstol. Fram till hösten 2012 har sammanlagt 40 ansökningar lämnats in.

4.1 Sju procent av upphandlingarna blev överprövade

En leverantör som anser att en myndighet har brutit mot bestämmelserna i LOU eller LUF på ett sådant sätt att leverantören har lidit skada, eller kan komma att lida skada, kan ansöka om *överprövning* av upphandlingen hos förvaltningsrätten. Förvaltningsrätten kan då besluta att upphandlingen ska rättas eller att upphandlingen helt eller delvis ska göras om.

Av de upphandlingar som annonserades under 2011 blev 1 320 överprövade, vilket motsvarar 7 procent av samtliga annonserade upphandlingar. Under 2010 var antalet i något mindre, 1 254 blev överprövade, vilket även då motsvarade 7 procent av upphandlingarna.

Det är mer än dubbelt så vanligt att upphandlingar över tröskelvärdena blir överprovade. Vid upphandlingar enligt *öppet* förfarande var andelen överprovningar 13 procent, vilket kan jämföras med 5 procent vid *förenklat* förfarande. Tabell 22 visar antalet och andelen överprovningar för samtliga förfaranden som omfattas av LOU eller LUF.

Värt att notera är att *påskyndat förhandlat* förfarande har en relativt hög andel överprovade fall. Det beror på att endast tre upphandlingar genomfördes med detta förfarande, varav en blev överprovad.

Tabell 22 Andel upphandlingar som överprovats av de upphandlingar som genomfördes under 2011, per förfarande

Förfarande	Antal upphandlingar	Varav överprovade	Andel
Påskyndat förhandlat	3	1	33 %
Öppet	4852	630	13 %
Selektivt	168	20	12 %
Förhandlat	463	36	8 %
Förenklat	13471	619	5 %
Urvalsupphandling	330	12	4 %
Påskyndat selektivt	1	0	0 %
Kvalificeringssystem	4	0	0 %
Konkurrenspräglad dialog	16	2	13 %
Formgivningstävlan	6	0	0 %
Samtliga	19 314	1 320	7 %

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012.

Överprovningar var vanligast vid upphandlingar av transporter

Andelen upphandlingar som blir föremål för överprovning varierar mellan olika branscher. Tabell 23 visar att överprovningar är vanligast inom CPV-huvudgruppen *Transporter (utom avfallstransport)*, där 17 procent av upphandlingarna blev överprovade år 2011. Året innan var det två andra branscher som hade flest överprovningar,

Post och telekommunikationstjänster och Livsmedel, drycker, tobak o.d.
I båda dessa branscher var andelen överprövningar 17 procent under 2010, men andelen har alltså minskat avsevärt och uppgick under 2011 till 9 respektive 13 procent.

Tabell 23 Branscher med högst andel överprövningar under 2011

	CPV-huvudgrupp	Antal upphandlingar	Varav överprövade	Andel
60	Transporter (utom avfallstransport)	449	76	17 %
	Kontorsmaskiner, datorer samt kontors- och datorutrustning, utom möbler och programvara	414	63	15 %
15	Livsmedel, drycker, tobak o.dyl.	231	31	13 %
63	Kringtjänster för transporter	235	30	13 %
85	Hälsa- och sjukvård samt socialvård	698	85	12 %
	Skinn och textilier, plast- och gummmaterial	70	8	11 %
	Möbler (inkl. kontorsmöbler), inredning, hushållsapparater (exkl. belysning) och rengöringsprodukter	901	101	11 %
41	Uppsamlat och renat vatten	9	1	11 %
	Medicinsk utrustning, läkemedel och hygienartiklar	878	96	11 %
80	Undervisning och utbildning	542	59	11 %

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012

Överprövningar är däremot relativt ovanliga vid upphandlingar av *Anläggningsarbete*, som också är den CPV-huvudgrupp där det sker flest upphandlingar. Endast 4 procent av dessa upphandlingar blev överprövade i domstol. I bilaga 3 redovisas andelen överprövningar för samtliga CPV-huvudgrupper.

När *ekonomiskt mest fördelaktiga* anbud används som tilldelningskriterium var andelen överprövningar 8 procent. Vid utvärdering genom *lägsta pris* var andelen något lägre, 7 procent. Detta framgår i tabell 24.

**Tabell 24 Andel upphandlingar som överprövats under 2011
per tilldelningskriterium**

Tilldelningskriterium	Antal upphandlingar	Varav överprövade	Andel
Ekonomiskt mest fördelaktiga anbud	9 334	701	8 %
Lägsta pris	6 972	454	7 %
Uppgift saknas	3 008	165	5 %
Samtliga	19 314	1 320	7 %

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012.

Trafikverket och Arbetsförmedlingen fick flest upphandlingar överprövade

Många av de myndigheter som fått många upphandlingar överprövade har också genomfört ett stort antal upphandlingar. Ett stort antal upphandlingar gör att det är naturligt att flera upphandlingar blir överprövade, men några myndigheter har fått en avsevärt högre andel av sina upphandlingar överprövade än genomsnittet på 7 procent. Högst *antal* upphandlingar som blev överprövade hade Trafikverket och Arbetsförmedlingen, 38 respektive 31 stycken. Ser man däremot till *andelen* överprövningar framträder en annan bild. Då har istället Trafikverket en mycket låg andel överprövningar på bara 4 procent. Arbetsförmedlingen däremot fick hela en tredjedel av sina upphandlingar överprövade. Detta framgår av tabell 25.

Tabell 25 Trafikverket och Arbetsförmedlingen annonserade flest upphandlingar under 2011 som blivit överprövade

Myndighet	Antal upphandlingar	Varav överprövade	Andel
Trafikverket	922	38	4 %
Arbetsförmedlingen	91	31	34 %
Stockholms stad	245	29	12 %
Västerås stad	107	23	21 %
Kommunalförbundet Inköp Gävleborg	246	22	9 %
Region Skåne	103	20	19 %
Malmö stad	203	17	8 %
Landstinget Sörmland	70	15	21 %
Göteborgs stads upphandlings AB	114	14	12 %
Stockholms läns landsting	107	14	13 %

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012.

Upphandlingar med flera anbudsgivare blir oftare överprövade

Sannolikheten för att en upphandling ska bli överprövad hänger ihop med hur många anbudsgivare som deltagit i den. Andelen överprövade upphandlingar ökar från nästan noll vid få anbudsgivare till mer än en tredjedel när antalet anbudsgivare är 30 eller fler. Detta kan vi se i tabell 26.

Tabell 26 Annonserade upphandlingar under 2011 som överprövats i förhållande till antal anbudsgivare

Antal anbudsgivare per upphandling	Antal upphandlingar	Varav överprövade	Andel
0	20	0	0 %
1	1 546	9	6 %
2	2 231	91	4 %
3-7	5 950	391	7 %
8-12	814	71	9 %
13-19	239	38	16 %
20-29	100	24	24 %
30-	53	19	36 %
Uppgift saknas	8 361	677	8 %
Samtliga	19 314	1 320	7 %

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012.

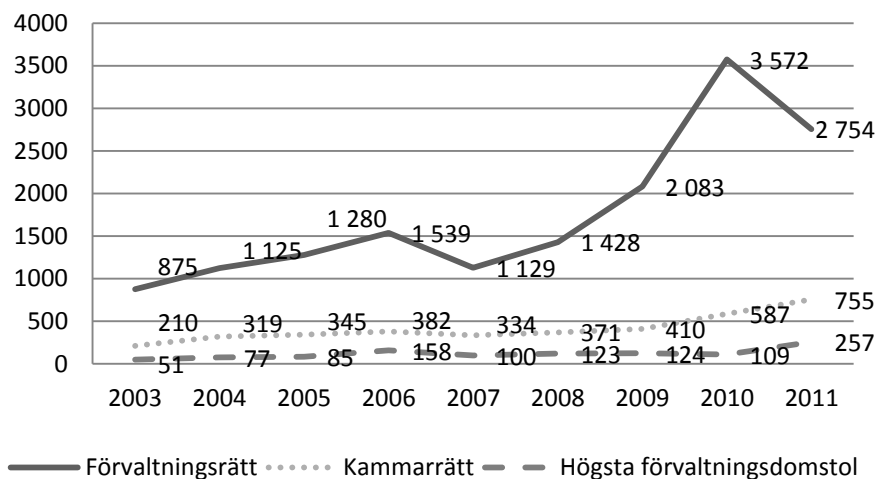
4.2 Antalet överprövningsärenden i domstol minskade under 2011

Uppgifter från Domstolsverket visar att antalet överprövningsmål i domstolarna ökade kraftigt under flera år fram till 2010. År 2011 bröts den uppåtgående trenden, och antalet ansökningar om överprövning av upphandlingar som inkom till förvaltningsrätterna minskade med 23 procent till 2 754.

Antalet mål i förvaltningsdomstolarna är inte ett rättvisande mått för hur många upphandlingar som överprövats, eftersom en upphandling som överprövas kan ge upphov till flera målnummer i Domstolsverkets statistik. Om en leverantör begär överprövning av en samordnad upphandling (där flera upphandlande myndigheter deltar) kan domstolarna registrera ett målnummer för varje myndighet. Om dessutom flera anbudsgivare begär överprövning av samma upphandling kan varje ansökan bli ett eget målnummer. Varje kombination av sökande och myndighet kan alltså registreras som separata målnummer. Om dessa ansökningar dessutom lämnas in vid olika förvaltningsrätter kan ytterligare målnummer skapas vid överföringen mellan olika domstolar. En enda upphandling som överprövas kan därför leda till ett stort antal målnummer i domstolarna, även om den i praktiken handläggs som ett enda mål.

Figur 5 visar antalet inkomna mål vid förvaltningsrätt, kammarrätt och Högsta förvaltningsdomstolen för åren 2003–2011.

Figur 5 **Antal inkomna ansökningar om överprövningar vid domstol år 2003–2011**

Källa: Domstolsverket.

Leverantörerna fick bifall i förvaltningsrätterna i 31 procent av målen

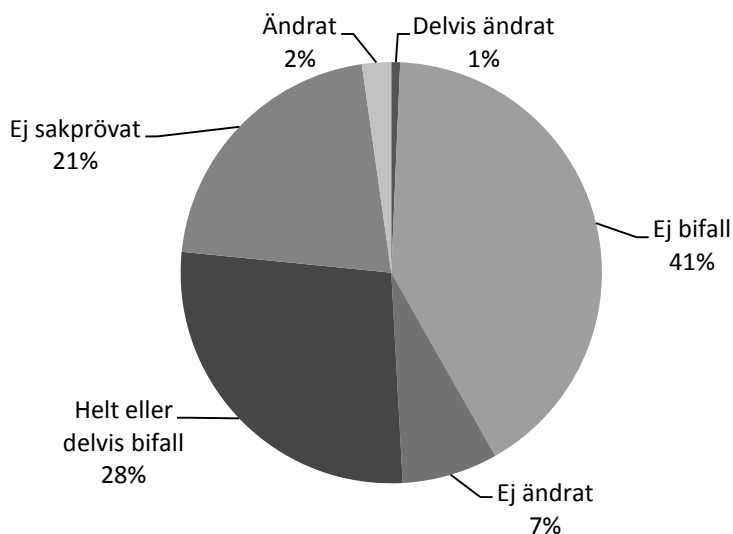
Enligt Domstolsverkets statistik avgjordes 3 154 mål om överprövning av förvaltningsrätterna under 2011. Leverantörerna fick bifall till sin talan i 31 procent av dessa mål. Det innebär att myndigheten ålagts att helt eller delvis rätta eller göra om upphandlingen.¹⁰ I 48 procent av målen fick leverantören istället avslag.¹¹ Resterande 21 procent av målen blev inte prövade i sak, vilket innebär att domstolen avgjort målet utan att pröva om upphandlingen har gått rätt till. Detta kan exempelvis ske då ansökan om överprövning kommit in för sent, eller då målet lämnats över till en annan förvaltningsrätt. I nio fall saknas det uppgifter om utgången i målet.

¹⁰ Beslut om helt eller delvis bifall samt ändrat eller delvis ändrat beslut.

¹¹ Ej bifall eller ej ändrat beslut.

Redovisningen av de mål om överprövning som avgjordes år 2011 omfattar bara de mål som avgjordes i första instans – det vill säga förvaltningsrätt - och tar inte hänsyn till den fortsatta prövningen i kammarrätt och Högsta förvaltningsdomstolen. Det går inte att utläsa av dessa uppgifter i hur många av upphandlingsmålen som domstolarna slutligt beslutat att upphandlingen ska rättas eller göras om. Figur 6 redovisar resultaten av upphandlingsmål som avgjordes år 2011.

Figur 6 Resultat av avgjorda mål om överprövning av upphandlingar i förvaltningsrätt 2011

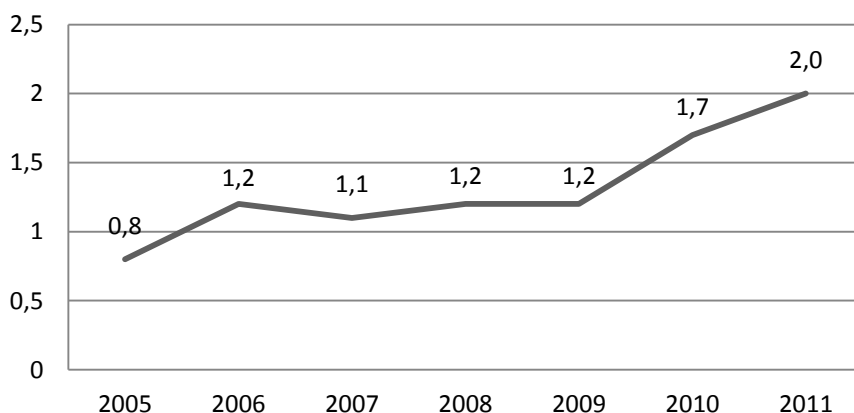

Källa: Domstolsverket, egna beräkningar.

4.3 Handläggningstiden i förvaltningsrätterna är i genomsnitt 2 månader

Domstolsverket redovisar även statistik över *handläggningstider*, det vill säga hur lång tid det tar från det att ett mål kommit in till en domstol till dess att domstolen fattat slutligt beslut. Den genomsnittliga handläggningstiden för överprövningsmål i förvaltningsrätterna var 2,0 månader under år 2011. Av figur 7 framgår att handläggningstiderna i förvaltningsrätterna har mer än fördubblats sedan år 2005.

Figur 7 Genomsnittlig handläggningstid i mål om överprövning i förvaltningsrätt (månader)

Källa: Domstolsverket.

En överprövning i kammarrätt som beviljas prövningstillstånd tar i genomsnitt 3,3 månader

Handläggningstiderna i kammarrätterna och Högsta förvaltningsdomstolen beror i hög grad på om prövningstillstånd beviljas eller inte. Under 2011 meddelade kammarrätterna prövningstillstånd i drygt en tredjedel (36 procent) av de upphandlingsmål som överklagats till dem.

Handläggningstiden för prövningstillstånd i *kammarrätterna* var i genomsnitt 0,7 månader under 2011. De mål som beviljades prövningstillstånd hade en genomsnittlig handläggningstid på 2,6 månader från det att prövningstillstånd beviljats tills dess att målet avslutades. De mål som beviljades prövningstillstånd i kammarrätterna hade alltså en handläggningstid på i genomsnitt 3,3 månader från att målet kom in till kammarrätten till dess att målet avslutades.

Under 2011 meddelade *Högsta förvaltningsdomstolen* prövningstillstånd i 3 procent av de upphandlingsmål som överklagats till dem. Handläggningstiden för prövningstillstånd var även för Högsta förvaltningsdomstolen i genomsnitt 0,7 månader. De mål som beviljades prövningstillstånd hade en genomsnittlig handläggningstid på 4,2 månader från det att prövningstillstånd beviljats till dess målet avslutats. Det betyder att den sammanlagda handläggningstiden för de mål som beviljades prövningstillstånd var 4,9 månader från att målet kom in till Högsta förvaltningsdomstolen till dess att målet avslutades.

I tabell 27 redovisas de genomsnittliga handläggningstiderna i de olika instanserna. Förutom domstolarnas handläggningstider tillkommer tiden från att en domstol fattat slutligt beslut till dess ett överklagande har överlämnats till överinstansen.

Tabell 27 Handläggningstider i upphandlingsmål om besluten överklagas till kammarrätter och Högsta förvaltningsdomstolen

Domstol	Antal avgjorda ärenden 2011	Genomsnittlig handläggningstid under 2011 (månader)	Kumulerad handläggningstid* (månader)
Överprövning i förvaltningsrätt	2 960	2,0	2,0
Prövningstillstånd i kammarrätt	619	0,7	2,7
Prövning av mål som beviljats prövningstillstånd i kammarrätt	250	2,6	5,3
Prövningstillstånd i Högsta förvaltningsdomstolen	234	0,7	6,0
Prövning av mål som beviljats prövningstillstånd i Högsta förvaltningsdomstolen	2	4,2	10,2

Källa: Domstolsverket, egna beräkningar. * Räkneexempel baserat på genomsnittliga handläggningstider i olika instanser under 2011. I praktiken kan ett mål handläggas i annan ordning, t.ex. om ett beslut att vägra prövningstillstånd överklagas.

4.4 Konkurrensverket har hittills lämnat in 40 ansökningar om upphandlingsskadeavgift

En *otillåten direktupphandling* är ett inköp som felaktigt gjorts utan ett annonserat förfarande i enlighet med upphandlingsreglerna.

Tidigare har det inte funnits några sanktioner mot de myndigheter som genomfört otillåtna direktupphandlingar annat än att en domstol kan besluta att en upphandling ska göras om, samt att de leverantörer som lidit skada har kunna föra talan om skadestånd. Men sedan den 15 juli 2010 gäller nya regler som innebär att en domstol kan ogiltigförklara kontrakt som tecknats av myndigheter genom otillåtna direktupphandlingar. Samtidigt fick Konkurrensverket

möjlighet att föra talan i domstol om *upphandlingsskadeavgift* mot myndigheter som har genomfört otillåtna direktupphandlingar och vid vissa andra överträdelser av upphandlingsreglerna. Vi kan där-
emot inte föra talan om att kontrakt ska förklaras ogiltiga, det kan bara göras av leverantörer.

Eftersom de nya reglerna enbart gäller för upphandlingar som inletts efter den 15 juli 2010 och dessutom innehåller vissa karensregler dröjde det till början av 2011 innan vi lämnade den första ansökan om upphandlingsskadeavgift till domstol. Hittills, i slutet av 2012, har vi lämnat in sammanlagt 40 ansökningar.

I vissa situationer är det obligatoriskt för oss att ansöka om upphandlingsskadeavgift, även om det finns förmildrande omständigheter eller om upphandlingen avser små belopp. Det gäller bland annat i sådana fall där en domstol konstaterat att en myndighet gjort en otillåten direktupphandling men ändå inte ogiltigförklarat avtalet på grund av att det förelegat tvingande hänsyn till ett allmänintresse. Hälften av ansökningarna om upphandlingsskadeavgift avser sådana obligatoriska fall. Begreppet *fakultativa* i tabell 28 nedan syftar alltså på ansökningar som vi gjort på eget initiativ.

Av de 26 fall som hittills avgjorts av domstol har upphandlingsskadeavgift utdömts i 16 fall. Några avgöranden har överklagats till högre instans, vilket innebär att uppgifterna kan komma att ändras.

**Tabell 28 Antal ansökningar om upphandlingsskadeavgift som
lämnats till domstol i december 2012**

Ansökningar om upphandlingsskadeavgift	Fakultativa		Obligatoriska		Totalt
	2011	2012*	2011	2012*	
Antal ärenden som lämnats till domstol	7	13	8	12	40
Varav avgjorda i domstol	-	11	-	15	26
Varav ärenden där avgift dömts ut	-	8	-	8	16

Källa: Konkurrensverket 2012. * Uppgifter i början av december 2012.

5 Den offentliga upphandlingens omfattning och värde

Värdet av de upphandlingar över tröskelvärdena som annonserades i TED minskade från omkring 291 miljarder kronor 2010 till omkring 276 miljarder kronor under 2011. Uppskattningen av värdet bygger på schematiska beräkningar och omfattas av mycket stor osäkerhet. Värdet av alla upphandlingar som omfattas av upphandlingsreglerna kan uppskattats till omkring 550-660 miljarder kronor.

5.1 Värdet av de upphandlingar som annonserades i TED uppgick till omkring 276 miljarder kronor under 2011

Upphandlingar som överskrider EU:s tröskelvärden ska annonseras i EU:s gemensamma databas TED. Dessutom ska resultaten av upphandlingen annonseras genom en så kallad efterannons i TED. Eftersom myndigheterna ska ange upphandlingens värde både i annonsen och i efterannonsen skapas ett underlag för statistik om upphandlingarnas värde.

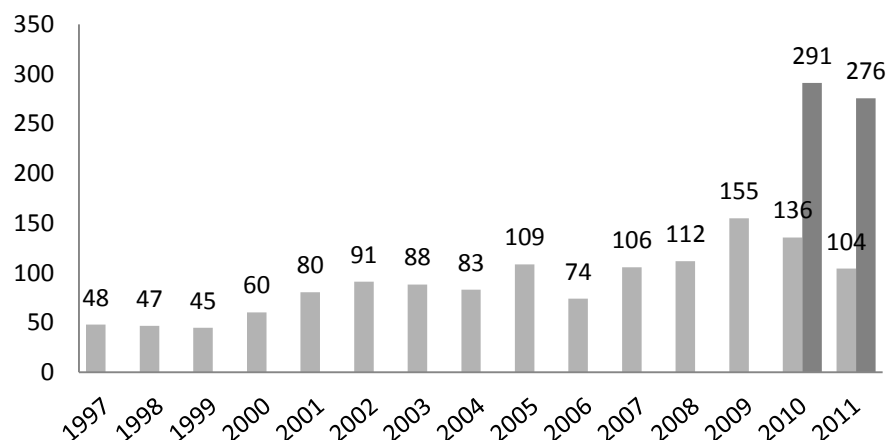
Tyvärr är det alldeles för vanligt att myndigheterna inte anger något värde i annonser och efterannonser. Under 2011 hade bara 28 procent av annonserna något värde angivet i annonsen eller efterannonsen. För att kunna uppfylla EU:s krav på att rapportera statistik om den offentliga upphandlingen i Sverige ger vi därför varje år ett uppdrag till SCB att gå igenom uppgifterna som erhålls från TED. Det handlar bland annat om att ta bort dubletter, leta efter belopp när sådana saknas i uppgifterna från TED och slutligen att beräkna så kallade *imputerade värden* för de upphandlingar som saknar ett angivet värde i annonsen. De imputerade värdena grun-

das på medelvärdet av liknande upphandlingar som gjorts av liknande myndigheter.¹²

De uppgifter som SCB har redovisat för år 2011 visar att värdet av annonserna har minskat med cirka 16 miljarder jämfört med år 2010, från drygt 291 till knappt 276 miljarder. Av figur 6 framgår hur värdet har utvecklats.

Vi vill understryka att uppskattningen är gjord med stor osäkerhet, och i hög grad beror på antaganden och hur vi hanterar värdet av enstaka upphandlingar som uppgår till stora belopp. Som illustration kan nämnas att den kraftiga ökningen år 2009 nästan helt kunde förklaras av en enda upphandling som hade ett kontraktsvärde på 35 miljarder kronor. Det spelar naturligtvis stor roll hur sådana värden hanteras vid beräkningen av de imputerade värdena. SCB redovisar därför två olika totalvärden där de räknat fram de imputerade värdena med hjälp av medelvärden (mörkgrå staplar) respektive medianvärden (ljusgrå staplar) av liknande upphandlingar. Fram till för två år sedan användes enbart medianvärdet vid beräkningarna, men vi anser numera att medelvärdena innebär en rimligare uppskattning av värdet.

¹² I rapporten *Bättre statistik om offentliga upphandlingar* (Konkurrensverket rapport 2011:5) beskrivs hur dessa beräkningar går till.

Figur 6 Annonserade upphandlingar över tröskelvärdena

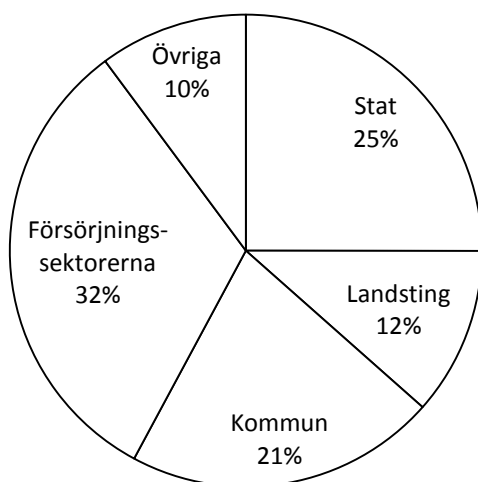
Källa: Konkurrensverket och SCB 2012.* De ljusgrå staplarna visar värdet av svenska upphandlingar som annonserats i TED om medianvärdena används vid beräkningen. Den mörkgrå stapeln visar värdet av svenska upphandlingarna som annonserats i TED om medelvärden används vid beräkningen.

Det mesta av minskningen mellan 2010 och 2011 härrör från upphandlingar enligt LOU, medan försörjningssektorerna visar ungefär samma totalnivå 2011 som 2010. Det högsta kända värdet på en enskild upphandling år 2011 är fyra miljarder kronor och gäller en upphandling som gjordes av Kammarkollegiet. Totalt sju upphandlingar hade ett värde som översteg en miljard kronor. År 2010 var det högsta värdet på en enskild upphandling drygt 16 miljarder kronor (en upphandling av Trafikverket) och hela 16 upphandlingar ett värde som översteg en miljard kronor.

Försörjningssektorerna står för en tredjedel av upphandlingarna

Myndigheter inom försörjningssektorerna står för närmare en tredjedel av värdet av de upphandlingar som annonserats i TED, 32 procent. Statliga myndigheter står för en fjärdedel (25 procent) och kommunerna för en femtedel (21 procent). Uppgifterna redovisas i figur 7 och tabell 29.

Figur 7 **Värdet av upphandlingar som annonserats i TED under 2011 fördelat på olika kategorier av myndigheter**

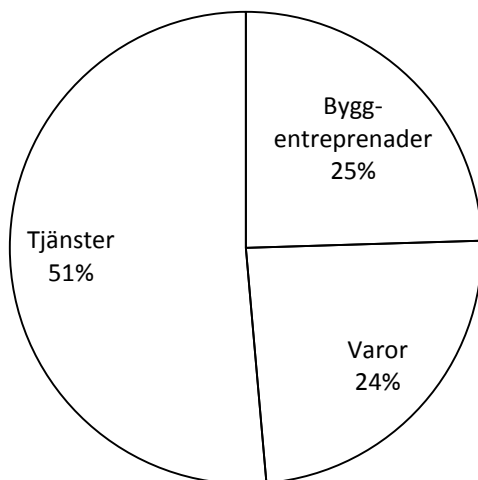

Källa: Konkurrensverket och SCB.

Mer än hälften av upphandlingarna gäller tjänster

Tjänster svarar för drygt hälften av upphandlingarna, 51 procent. Varor och byggtreprenader står för återstoden, där byggtreprenader står för marginellt mer.

Figur 8 Värdet av upphandlingar som annonserats i TED under 2011 fördelat på varor, tjänster och byggentreprenader

Källa: Konkurrensverket och SCB.

Olika typer av myndigheter upphandlar olika saker. För landstingen står varor för 60 procent av värdet. I kommunerna är det tjänster som står för 55 procent av värdet och för försörjningssektorerna utgör tjänster hela 71 procent av värdet. Andelen byggentreprenader är högst bland "övriga", där de utgör 46 procent av värdet. Andelen byggentreprenader är relativt hög även bland statliga myndigheter, 35 procent, men andelen tjänster är högre, 43 procent.

Tabell 31 visar hur upphandlingarnas värde fördelas mellan olika typer av myndigheter och mellan varor, tjänster och byggentreprenader. Siffrorna gäller med reservation för den stora säkerhet som vi tidigare redogjort för.

Tabell 29 **Värdet av annonserade upphandlingar över tröskelvärdena 2011 (miljarder kronor)**

	Statliga mynd.	Lands-ting	Kommuner	Försörjn. sektorn	Övriga	Totalt
Bygg-entreprenader	24	3	9	18	13	68
Varor	15	19	17	7	7	66
Tjänster	29	9	32	63	8	142
Totalt	69	32	59	88	28	276

Källa: Konkurrensverket och SCB 2012.

72 procent av annonserna saknar uppgift om upphandlingens värde

Som underlag för statistiken om upphandlingarnas värde använder SCB i första hand uppgifter ur efterannonser i TED. Men i många upphandlingar sker ingen efterannonsering, och ibland saknar efterannonsern uppgift om värde. I andra hand använder SCB uppgifter om värde som angetts i annonsen, men ofta saknar även annonsen uppgift om värde.

Andelen annonser med uppgift om upphandlingens värde har minskat avsevärt de senaste åren. Under år 2011 hade bara 28 procent av annonserna i TED uppgift om värde, vilket innebär en minskning med 9 procentenheter sedan 2010 och en halvering sedan 2008. SCB var då tvungna att beräkna imputerade värden för övriga 72 procent av annonserna. Tabell 30 visar antal annonser i TED.

Tabell 30 **Allt fler annonser i TED saknar uppgift om upphandlingens värde**

Antal annonser i TED	2008	2009	2010	2011
Efterannons med belopp	2 015	1 641	1 499	1 278
Efterannons utan belopp	965	1 444	1 892	2 226
Annons utan avslut med belopp	233	249	275	227
Annons utan avslut utan belopp	894	931	1 136	1 597
Summa antal annonser i TED	4 107	4 265	4 802	5 328
Varav annonser med belopp	2 248	1 890	1 774	1 505
Andel annonser med belopp	55 %	44 %	37 %	28 %
Andel annonser utan belopp	45 %	56 %	63 %	72 %

Källa: Konkurrensverket och SCB 2012.

När annonser saknar uppgift om upphandlingarnas värde beräknar SCB imputerade värden

För att kunna presentera statistik som omfattar alla annonserade upphandlingar gör SCB en beräkning av så kallade *imputerade värden* för de upphandlingar som saknar uppgift om värde. Beräkningen innebär att SCB beräknar *medelvärde* för respektive myndighets upphandlingar de senaste tre åren för upphandlingar av varor, tjänster respektive byggentreprenader och använder sedan dessa värden som upphandlingens värde för de annonser som saknar den uppgiften. Om en myndighet har annonserat färre än tio upphandlingar av en viss typ har SCB istället beräknat medelvärdet för en grupp av myndigheter.

Tidigare använde SCB *medianvärden* vid beräkningen av imputerade värden. Det visade sig dock att detta innebar en systematisk underskattning av upphandlingarnas värde. Sedan rapporteringen av 2010 års upphandlingar redovisar SCB därför värden som beräknats med både medelvärden och medianvärden. Konkurrensverkets uppfattning är att medelvärden ger en mer rimlig bild av upphandlingarnas omfattning, men i tabell 31 redovisas resultaten av båda dessa metoder.

Tabell 31 Imputerade värdens andel av antal upphandlingar och totala värden 2011

Värde av annonserade upphandlingar i TED	Antal		Värde* (uppräknig med medianvärde)		Värde** (uppräknig med medelvärde)	
	Antal	Andel	Mdkr	Andel	Mdkr	Andel
Annonser med belopp	1 505	28 %	62	59 %	62	22 %
Annonser utan belopp (imputerade värden)	3 823	72 %	42	41 %	214	78 %
Summa	5 328	100 %	104	100 %	276	100 %

Källa: Konkurrensverket och SCB.

* Imputerade värden baserade på *medianvärden* av liknande upphandlingar.

**Imputerade värden baserade på *medelvärden* av liknande upphandlingar.

Vi vill understryka att osäkerheten kring upphandlingarnas värde fortfarande är mycket stor, inte minst eftersom enstaka extremvärden kan komma att räknas med flera gånger vid beräkningen av de imputerade värdena.

Upphandlingar under tröskelvärdena

SCB samlar även in uppgifter om upphandlingar under tröskelvärdena. Insamlingen omfattar bara upphandlingar som gjorts av statliga myndigheter och enheter inom försörjningssektorerna. Anledningen är att det endast är dessa upphandlingar som omfattas av upphandlingsdirektivens krav på statistik. Uppgifterna samlas in med hjälp av en enkät till statliga myndigheter och vissa företag som antas omfattas av LUF.¹³

För statliga myndigheter uppgick värdet av upphandlingarna under tröskelvärdena år 2011 till 18 miljarder kronor, och för försörjningssektorerna till 16 miljarder kronor. Värdena av dessa upphandlingar redovisas i tabell 32. Vi vill understryka att uppgifterna alltså inte omfattar upphandlingar som genomförts av exempelvis kommuner eller landsting.

Tabell 32 Värdet av offentliga upphandlingar under tröskelvärdena av statliga myndigheter och enheter inom försörjningssektorerna 2010 och 2011 (miljoner kronor)

Upphandlingar under tröskelvärdena	2010	2011
Statliga myndigheter under tröskelvärdena	17 958	18 124
Försörjningssektorerna under tröskelvärdena	16 291	15 789

Källa: Konkurrensverket och SCB.

¹³ Även vid dessa enkäter använder SCB imputerade värden för att ta hantera bortfall av enkätsvar.

5.2 Upphandlingarna inom försörjningssektorerna uppgick till 104 miljarder kronor

LUF gäller för verksamheter som bedrivs med särskilda rättigheter eller ensamrätt som begränsar andra företags möjligheter att bedriva sådan verksamhet. I tabell 33 ges en översikt över de verksamheter som omfattas av LUF och hur stora volymer som upphandlades under 2011.

Tabell 33 Under 2011 gjordes upphandlingar för 104 miljarder kronor inom försörjningssektorerna

Verksamhet (miljarder kr)	Över tröskel- värdena	Under tröskel- värdena	Summa
Produktion, transport eller distribution av gas eller värme	16	5	21
Produktion, transport eller distribution av elektricitet	20	4	24
Produktion, transport eller distribution av dricksvatten	6	2	8
Järnvägstjänster	0,2	0,01	0,2
Tjänster inom järnvägar i stadstrafik, spårvagnar, trådbussar eller bussar	37	3	40
Posttjänster	1	0,3	2
Undersökning av förekomsten av och utvinning av olja eller gas	0	0	0
Undersökning av förekomsten av och utvinning av kol eller andra fasta bränslen	0	0,007	0,007
Yttre eller inre hamnar eller andra terminalfaciliteter	5	1	5
Flygplatsfaciliteter	4	0,4	4
Totalt	88	16	104

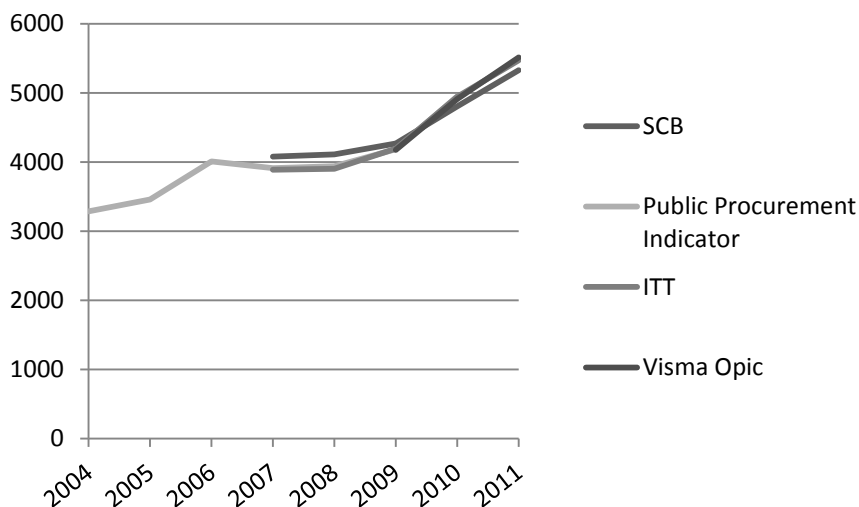
Källa: Konkurrensverket och SCB.¹⁴

¹⁴ ANNUAL STATISTICAL REPORT UNDER ART. 67 OF DIRECTIVE 2004/17/EC, form G2.

5.3 Antalet upphandlingar över tröskelvärdena är detsamma enligt flera olika källor

Eftersom vi inte har direkt tillgång till TED är vi hänvisade till att använda olika andrahandsuppgifter om hur många upphandlingar över tröskelvärdena som annonseras. De olika källorna har något olika definitioner. Visma Opics uppgifter avser antalet upphandlingar som annonserats under ett år, där datumen avser dagen för annonsering. Kommissionens uppgifter i *Public Procurement Indicator* avser antalet kontrakt som tecknats och efterannonserats, och datumen avser alltså kontraktsdatum. SCB:s uppgifter, som tagits fram på uppdrag av Konkurrensverket, bygger på Kommissionens uppgifter om tecknade kontrakt men innehåller vissa approximationer eftersom de uppgifter som erhållits från Kommissionen inte är fullständiga. Uppgifterna om antalet *Invitations to tender* (ITT:s) kommer från Kommissionen och avser antalet införda annonser.

Av figur 9 framgår att Visma Opics, SCB:s och Kommissionens uppgifter ligger mycket nära varandra.

Figur 9 **Antal annonser i TED enligt olika källor**

Källa: Konkurrensverket, SCB, Visma Opic och Europeiska kommissionen.

Samma uppgifter som i figur 9 redovisas även i tabell 34.

Tabell 34 **Antal annonser i TED enligt olika källor**

Antal annonser	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
SCB				4 077	4 107	4 265	4 802	5 328
Public Procurement Indicator	3 287	3 455	4 007	3 909	3 936	4 185	4 948	
Invitations to tender				3 885	3 902	4 193	4 942	5 471
Visma Opic						4 172	4 910	5 512

Källa: Konkurrensverket, SCB, Visma Opic respektive Europeiska kommissionen.

5.4 Totalt uppskattas upphandlingarna motsvara 550-660 miljarder kronor per år

Det finns idag inte någon säker uppgift på hur mycket som upphandlas varje år. En bedömning som gjorts på uppdrag av Konkurrensverket innebar att den upphandlingspliktiga volymen år 2006 motsvarade 15,5-18,5 procent av BNP.¹⁵ Bedömningen gjordes år 2008 och baserades på 2006 års förhållanden.

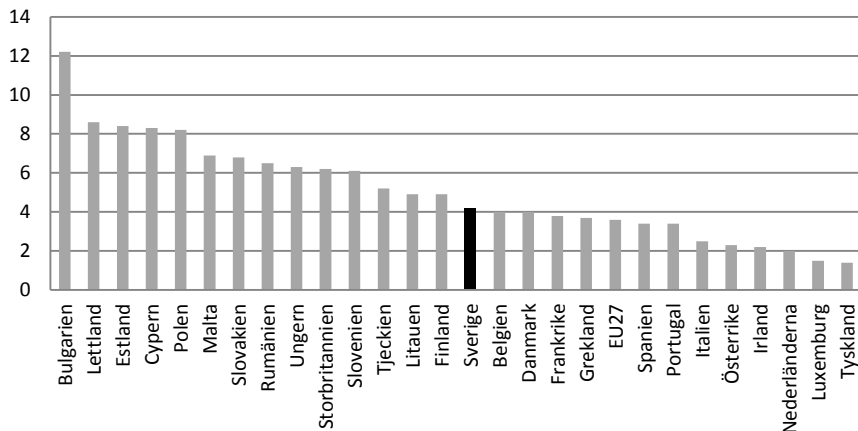
Om vi antar att den upphandlingspliktiga volymen fortfarande utgör samma andel av BNP, det vill säga 15,5-18,5 procent av BNP, uppgick den upphandlingspliktiga volymen till omkring 550-660 miljarder kronor år 2011.

5.5 Upphandlingsstatistiken är bristfällig även i övriga EU-länder

Det är inte unikt för Sverige att upphandlingsstatistiken inte avspeglar den totala omfattningen av den offentliga upphandlingen. Det gäller i varierande utsträckning i samtliga EU-länder. Figur 10 visar värdet av de upphandlingar som annonserats i TED i relation till medlemslänternas BNP.

¹⁵ Bergman (2008) sid 4.

Figur 10 Värdet av annonserade upphandlingar i TED år 2009 som andel av BNP (procent)

Källa: Europeiska kommissionen (2010).

Kommissionen gjorde en utvärdering av upphandlingsdirektiven under 2010 och 2011. I samband med den ägnade kommissionen en hel del uppmärksamhet åt den stora skillnaden mellan hur mycket som annonseras i TED och hur mycket som antas omfattas av upphandlingsdirektiven.

I slutrapporten (Europeiska kommissionen 2011) pekar kommissionen på att det finns flera naturliga förklaringar till att värdet av annonserna i TED inte motsvarar värdet för inköp av varor, tjänster och byggentreprenader enligt nationalräkenskaperna. Först och främst anges värdet av en upphandling i annonsen exklusive moms, medan värdet anges inklusive moms i nationalräkenskaperna. En annan förklaring är att upphandlingar under tröskelvärdena inte omfattas av direktiven och därför inte behöver annonseras i TED. Det finns också ett antal andra undantag i direktiven som kan förklara att upphandlingar inte annonseras i TED. Hit hör exempelvis inköp av bränslen som används för energiframställning.

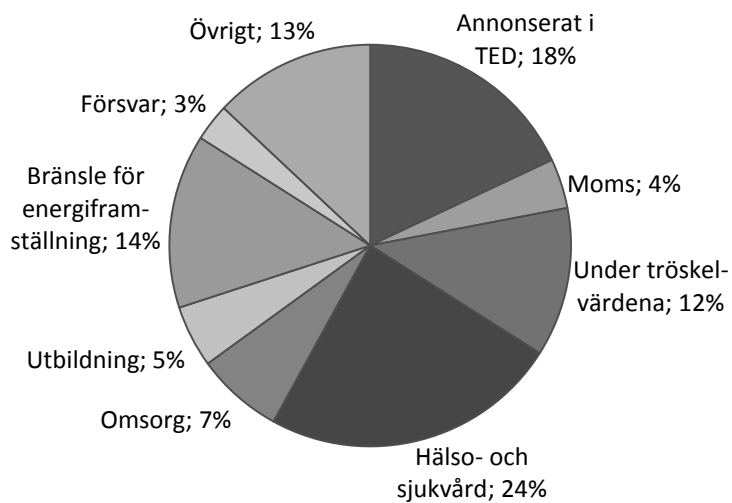
Kommissionen konstaterar att det finns fler undantag, men att dessa antingen uppgår till relativt små belopp eller är svåra att kvantifiera.¹⁶

Kommissionen konstaterar att de offentliga utgifterna till relativt stor del utgörs av kostnader för hälso- och sjukvård samt socialt skydd och utbildning. Kommissionen konstaterar också att dessa tjänster annonseras i TED i mycket liten utsträckning. Hela 94 procent av utgifterna för varor, tjänster och byggentreprenader inom hälso- och sjukvårdsområdet motsvaras inte av upphandlingar i TED. På utbildningsområdet är motsvarande siffra 84 procent. Kommissionen pekar på att många medlemsländer har nationella system som innebär att de inte annonseras, till exempel att invånare får betalt i efterhand för vissa kostnader eller att verksamheter bedrivs av privaträttsliga organisationer som inte anser att de omfattas av upphandlingsreglerna.¹⁷

¹⁶ Europeiska kommissionen (2011) sid 35.

¹⁷ Europeiska kommissionen (2011) sid 28.

Figur 11 **Totala offentliga utgifter för varor, tjänster och byggentreprenader inom EU som andel av BNP 2008**

Källa: Europeiska kommissionen 2011.

6 Valfrihetssystem

Valfrihetssystem är ett alternativ till upphandlingar enligt LOU vid upphandlingar av vård och omsorg och även för vissa arbetsmarknadspolitiska insatser. Valfrihetssystem som införts i enlighet med LOV omfattas inte av LOU eller LUF och ingår därför inte i den statistik som presenteras i övriga delar av denna rapport.

Hösten 2012 fanns 320 valfrihetssystem. Samtliga landsting har infört valfrihetssystem inom primärvården, och några har även infört valfrihetssystem på andra områden. Av kommunerna har knappt hälften infört valfrihetssystem, de flesta inom hemtjänst.

6.1 Det finns 320 valfrihetssystem enligt LOV

I flera avseenden liknar valfrihetssystem LOU-upphandlingar, men det finns också viktiga skillnader. Liksom vid upphandlingar ska myndigheten ange vilka krav och villkor som ska gälla i ett förfrågningsunderlag, där det bland annat måste framgå vilka tjänster som omfattas och hur ersättningen ska beräknas. Alla leverantörer som ansöker om godkännande och som uppfyller kraven ska godkännas och ges rätt till ersättning för de tjänster som levereras inom valfrihetssystemet.

En viktig skillnad i förhållande till upphandlingar är att det inte sker någon rangordning av leverantörerna. Istället för att ge uppdraget till den leverantör som erbjudit lägsta pris eller det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet låter man brukaren välja utförare. Brukaren har också rätt att byta leverantör. För den brukare som inte vill eller kan välja ska den upphandlande myndigheten erbjuda ett ickevalsalternativ. Leverantörerna är inte garanterade någon

ersättning, utan får bara betalt för de tjänster de utför åt brukare som valt dem eller som de blivit tilldelade enligt ickevalsalternativet.¹⁸

En förutsättning för att ett valfrihetssystem ska omfattas av LOV är att det annonseras på en särskild webbplats, *Valfrihetswebben*¹⁹. Så länge valfrihetssystemet annonseras där är det också möjligt för nya leverantörer att ansöka om godkännande och därmed rätt till ersättning enligt systemet. Det får inte finnas någon gräns för hur många leverantörer som kan antas i ett valfrihetssystem.

I november 2012 fanns det 320 valfrihetssystem på Valfrihetswebben. Valfrihetssystem kan bara införas av kommuner och landsting samt av Arbetsförmedlingen. Kommunerna står för en övervägande majoritet av antalet valfrihetssystemen, 245 stycken.

Tabell 35 I november 2012 fanns det 320 valfrihetssystem

Antal annonser på Valfrihetswebben	Antal²⁰
Kommuner	245
Landsting	71
Arbetsförmedlingen	4
Samtliga	320

Källa: Kammarkollegiet (www.valfrihetswebben.se) i november 2012, bearbetning av Konkurrensverket.

¹⁸ För mer ingående information om valfrihetssystem se *Lagen om valfrihetssystem – en introduktion* (Konkurrensverket 2011).

¹⁹ www.valfrihetswebben.se

²⁰ Uppgift på Valfrihetswebben 2012-11-19.

6.2 Knappt hälften av kommunerna har infört valfrihetssystem

Enligt Sveriges Kommuner och Landsting (2012) hade 129 av landets 290 kommuner valfrihetssystem "i drift" i oktober 2012. Med "i drift" avses att valfrihetssystemen ska ha minst en godkänd leverantör (utöver kommunens egen regi) som valts av minst en brukare.

Så gott som samtliga kommuner som infört valfrihetssystem har infört det inom hemtjänsten. En del har gått vidare och infört valfrihetssystem även inom andra områden, vilket framgår av tabell 36.

Tabell 36 De flesta valfrihetssystem i kommunerna avser hemtjänst

Tjänst	Antal kommuner
Hemtjänst – omvårdnad	119
Hemtjänst – service	113
Hemtjänst – hemsjukvård	49
Ledsagning	17
Daglig verksamhet – LSS	17
Avlösning	15
Familjerådgivning	12
Boendestöd	10
Daglig sysselsättning – socialpsykiatri	6
Särskilt boende för äldre	6
Korttidsboende – LSS	5
Dagverksamhet för äldre	4
Öppenvård missbruk	3
Ickeval personlig assistent – LSS	3
Arbetsmarknadsinsatser	2
Gruppboende – LSS	2
Korttidsboende utomlands	1
Korttidstillsyn – LSS	1
Gruppboende – socialpsykiatri	1
Familjebehandling	1
Psykoterapi	1
Fotvård i särskilt boende	1
Matdistribution	1

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting (2012).

I slutet av januari 2013 kommer Konkurrensverket att presentera en egen kartläggning av kommunernas valfrihetssystem. Detta sker i samband med att vi ska redovisa ett regeringsuppdrag som handlar om att utreda konkurrensförhållandena i kommunernas valfrihetssystem.

6.3 Alla landsting har infört minst ett valfrihetssystem

För landstingen är det obligatoriskt att införa valfrihetssystem inom primärvården. Det innebär att samtliga landsting infört minst ett valfrihetssystem som ger invånarna möjlighet att välja vårdcentral. Vi har på uppdrag av regeringen följt upp införandet av dessa vårdvalssystem och bland annat redovisat hur många vårdcentraler som etablerats i de olika landstingen.²¹

Några landsting har gått längre och infört valfrihetssystem även på andra områden. Stockholms läns landsting har gått längst, med 27 annonserade valfrihetssystem i juni 2012. Även landstinget i Uppsala län och Region Skåne har kommit relativt långt, med 13 respektive sju valfrihetssystem. Ytterligare fem landsting har infört minst ett valfrihetssystem utöver vårdvalet i primärvården. Dessutom utreder flera landsting frågan om att införa valfrihetssystem inom fler områden, och några har också fattat beslut om att införa ytterligare valfrihetssystem.

²¹ Se bl.a. rapporten *Val av vårdcentral. Förutsättningar för kvalitetskonkurrens i vårdvalssystemen*, (Konkurrensverket rapport 2012:2).

Tabell 37 Åtta landsting har infört valfrihetssystem på andra områden än för val av vårdcentral

Landsting*	Antal valfrihetssystem i juni 2012
Stockholm	27
Uppsala	13
Skåne	7
Kalmar	4
Tiohundraämnden	3
Östergötland	3
Sörmland	2
Västmanland	2
Övriga (14 landsting)	1

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting samt egna beräkningar. * Med landsting avses även regioner samt Tiohundraämnden i Norrtälje kommun.

Arbetsförmedlingen har infört fyra valfrihetssystem

Även för Arbetsförmedlingen är det obligatoriskt att införa valfrihetssystem för etableringslotsar för nyanlända invandrare. Arbetsförmedlingen har även möjlighet att införa valfrihetssystem för andra arbetsmarknadspolitiska tjänster.

Hittills har Arbetsförmedlingen infört fyra valfrihetssystem. Förutom etableringslotsar omfattar de tjänsterna jobbcoachning, coach över tröskeln samt sysselsättningsplatser.

7 Upphandlingsstatistik i analyser av konkurrensen

Kan upphandlingsstatistiken användas för att identifiera områden och delbranscher med konkurrensproblem? För att undersöka detta har vi genomfört en förstudie där vi jämför konkurrensen inom tre delbranscher i sjukvårdssektorn.

Förstudien visar att metoden kan användas för att identifiera områden med bristande konkurrens. Däremot kan det vara svårt att använda den upphandlingsstatistik som är tillgänglig idag för att identifiera karteller eller andra brott mot konkurrensreglerna i enskilda upphandlingar.

7.1 Upphandlingsstatistik som verktyg för att identifiera konkurrensproblem

Konkurrensverket är inte bara ansvarig för statistiken om den offentliga upphandlingen utan har även i uppdrag att utreda misstankar om konkurrensbegränsande samarbeten och andra överträdelser av konkurrenslagen. Vi har dessutom till uppgift att arbeta för en effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet till nytta för konsumenterna. Vi har därför genomfört en förstudie där vi undersöker om det är möjligt att använda upphandlingsstatistiken för att identifiera konkurrensproblem.

Av flera anledningar finns det anledning att misstänka att risken för konkurrensbegränsande samarbeten är särskilt stor vid offentliga upphandlingar. Flera av de karteller som avslöjats de senaste åren har också rört offentliga upphandlingar, bland annat den så kallade asfaltkartellen som innebar att nio företag fälldes i Stockholms

tingsrätt och fick betala sammanlagt närmare 500 miljoner kronor i böter.

Det är ofta mycket svårt att upptäcka och bevisa en anbudskartell. Om anbudsen är misstänkt lika kan det vara ett tecken på ett otillåtet samarbete. Men eftersom de uppgifter om enskilda upphandlingar som samlats hittills har saknat uppgifter om anbudspriser, är det svårt att identifiera sådana samband.

Däremot anser vi att statistiken är användbar redan idag för att analysera hur konkurrensen fungerar inom olika branscher. I tidigare kapitel har vi gett en bild av hur antalet anbudsgivare ser ut på en övergripande nivå, men nu vill vi alltså använda statistiken för att göra en djupare analys av några utvalda branscher. Syftet är alltså dels att undersöka om metoden kan användas för att välja ut områden för djupare analyser, dels att ge konkreta exempel på hur upphandlingsstatistik kan användas för att beskriva och analysera konkurrensen inom olika delbranscher. Genom att redovisa uppgifter för tre olika delbranscher under tre olika år kan vi förmedla en bild av vilka variationer som förekommer mellan olika delbranscher och mellan olika år.

7.2 En förstudie av tre delbranscher inom sjukvårdssektorn

Vi har valt att analysera sjukvårdssektorn, som i det här sammanhanget definierats som upphandlingar som innefattar CPV-huvudgrupperna 33 *Medicintekniskt utrustning, läkemedel och hygienartiklar*, 38 *Laboratorieutrustning, optisk utrustning och precisionsinstrument (exkl. glas)* och 85 *Hälso- och sjukvård samt socialvård*. Skälet att vi valt just dessa branscher är dels att sjukvårdssektorn är ett intressant område som är under stark utveckling i olika avseenden, dels att vi

under de senaste åren faktiskt haft anledning att utreda misstankar om överträdelser av konkurrenslagen inom dessa områden. Vi har dock inte några belägg för att konkurrensproblemen skulle vara större här än på andra områden.

Ytterligare ett skäl för valet av dessa tre delbranscher är att alla tre innehåller tillräckligt många upphandlingar för att det ska vara meningsfullt att göra kvantitativa jämförelser. Av tabell 38 framgår att det i var och en av delbranscherna har genomförts mer än 500 annonserade upphandlingar varje år under åren 2009-2011. De framgår också att antalet upphandlingar har ökat för samtliga delbranscher under samma period. Flest upphandlingar har gjorts i delbranschen *Laboratorieutrustning, optisk utrustning och precisionsutrustning (exkl. glas)*.

Tabell 38 Antal upphandlingar per branschkategori och år

	CPV-grupp	2009	2010	2011
33	Medicinsk utrustning, läkemedel och hygienartiklar	710	811	878
38	Laboratorieutrustning, optisk utrustning och precisionsutrustning (exkl. glas)	570	647	672
85	Hälso- och sjukvård samt socialvård	636	702	697
	Samtliga*	17 209	18 724	19 312

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012. * I denna kategori ingår samtliga upphandlingar från respektive år, även utanför sjukvårdssektorn.

Landstingen svarade för 39 procent av alla upphandlingar i sjukvårdssektorn under 2011, följt av kommuner med 26 procent och statliga myndigheter med 23 procent. Bland de tio myndigheter som genomfört flest upphandlingar ingick förutom sju landsting och regioner även två universitet samt myndigheten *Europeiskt centrum för förebyggande och kontroll av sjukdomar*, som annonserade 49 sjukvårdsupphandlingar under 2011.

63 procent av upphandlingarna genomfördes med förenklat förfarande, medan 35 procent genomfördes med öppet förfarande. Andelen upphandlingar över tröskelvärdena är alltså något högre inom dessa områden än genomsnittet för samtliga upphandlingar.

Dubbelt så många anbudsgivare vid upphandlingar av hälso- och sjukvård som vid upphandling av laboratorieutrustning

Den viktigaste indikatorn på konkurrens som finns tillgänglig i statistiken är antal anbudsgivare per upphandling. Av tabell 39 framgår att antalet anbudsgivare skiljer sig relativt kraftigt mellan de tre delbranscherna. Delbranschen *Hälso- och sjukvård samt socialvård* har haft relativt många anbudsgivare per upphandling – omkring 6,5 stycken – vilket är avsevärt mer än genomsnittet, medan delbranschen *Laboratorieutrustning, optisk utrustning och precisionsutrustning (exkl. glas)* haft mindre än hälften så många anbudsgivare per upphandling. Antalet har dessutom sjunkit från 3,6 till 2,6 under perioden 2009–2011.

Tabell 39 Genomsnittligt antal anbudsgivare per upphandling

	CPV-grupp	2009	2010	2011
33	Medicinsk utrustning, läkemedel och hygienartiklar	5,6	4,8	4,7
38	Laboratorieutrustning, optisk utrustning och precisionsutrustning (exkl. glas)	3,6	3,0	2,6
85	Hälso- och sjukvård samt socialvård	6,6	6,3	6,6
	Samtliga*	4,7	4,4	4,2

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012. * I denna kategori ingår samtliga upphandlingar från respektive år, även utanför sjukvårdssektorn.

Av tabell 13 i kapitel 3 framgår att *Hälso- och sjukvård samt socialvård* hör till de branscher där det är vanligt att fler än hälften av anbudsgivarna tecknar kontrakt. Det kan förklaras av att upphandlingarna ofta avser ramavtal med flera leverantörer. Sådana ramavtal kan

naturligtvis även förekomma vid övriga upphandlingar. Det finns också anledning att anta att det förekommer att upphandlingar av medicinsk utrustning eller laboratorieutrustningar avser flera olika typer av utrustning, och att upphandlingarna leder till att myndigheterna tecknar separata kontrakt med flera olika leverantörer för separata avtalsområden.

En slutsats av detta är att det vore önskvärt med information om vilka anbudsgivare som lämnat anbud på varje delkontrakt. Först då går det att ge en bild av konkurrensen på de relevanta marknaderna, och först då går det att bedöma risken för konkurrensbegränsande samarbeten.

En närmare jämförelse av antalet anbudsgivare med hur många som får teckna kontrakt redovisas i tabell 40. Alla tre sjukvårdsbranscher ingår i statistiken. Det genomsnittliga antalet anbudsgivare per vinnare har sjunkit marginellt under perioden 2009–2011, från 1,9 till 1,8. Det innebär att drygt hälften av alla anbudsgivare som deltagit i upphandlingarna fått kontrakt. Vid upphandlingar där bara en anbudsgivare utsetts till vinnare deltog i genomsnitt 2,5 anbudsgivare under 2011, varav 1,5 anbudsgivare alltså inte fick något kontrakt.

Av tabell 40 framgår att det verkar finnas en tendens att andelen anbudsgivare som får kontrakt är högre ju fler kontrakt som tecknas efter en upphandling. Vid upphandlingar där fler än 50 anbudsgivare utsetts till vinnare har så gott som samtliga utsetts till vinnare.

Tabell 40 Antal anbudsgivare per vinnare

Antal vinnare per upphandling	2009	2010	2011
1	2,7	2,7	2,5
2	1,9	1,8	1,8
3	1,8	1,6	1,9
4	2,2	1,6	1,4
5	1,5	1,8	1,7
6	2,2	1,6	1,9
7	1,3	1,7	1,3
8	1,8	1,3	1,2
9	1,2	1,2	1,3
10-14	1,3	1,3	1,3
15-19	1,4	1,6	1,5
20-29	1,2	1,3	1,7
30-49	1,8	1,3	1,1
>50	1,2	1,2	1,0
Samtliga	1,9	1,8	1,8

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012.

I 40 procent av upphandlingarna av laboratorieutrustning deltog endast en anbudsgivare

Ur konkurrenssynpunkt är det särskilt intressant med upphandlingar där en enda anbudsgivare lämnar anbud. Att det bara inkommit anbud från en anbudsgivare behöver inte innebära att det förekommit några oegentligheter. Men ju säkrare den enda anbudsgivaren har varit på att inga andra anbud skulle lämnas in, desto större möjligheter har den haft att utnyttja sin marknadsmakt och ta ut ett högt pris eller erbjuda sämre villkor än om den upplevt konkurrens från andra anbudsgivare.

Av tabell 41 framgår att det i delbranschen *Laboratorieutrustning, optisk utrustning och precisionsutrustning (exkl. glas)* förekommit relativt många upphandlingar där endast en anbudsgivare deltagit. År 2011 var andelen hela 40 procent av upphandlingarna, vilket är nästan dubbelt så mycket som genomsnittet för samtliga upphandlingar. Vi har i den här förstudien inte gått djupare in på hur det ser

ut på enskilda delmarknader, men det finns anledning att anta att andelen i vissa fall kan vara ännu högre.

Tabell 41 Andel upphandlingar med endast en anbudsgivare

	CPV-grupp	2009	2010	2011
33	Medicinsk utrustning, läkemedel och hygienartiklar	23 %	19 %	22 %
38	Laboratorieutrustning, optisk utrustning och precisionsutrustning (exkl. glas)	30 %	32 %	40 %
85	Hälso- och sjukvård samt socialvård	27 %	25 %	28 %
	Samtliga*	21 %	18 %	22 %

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012. * I denna kategori ingår samtliga upphandlingar från respektive år, även utanför sjukvårdssektorn.

Det kan naturligtvis finnas många anledningar till att det bara förekommer ett anbud. I vissa situationer kanske det i praktiken bara finns en enda leverantör som erbjuder de varor och tjänster som efterfrågas, även om det troligen är relativt ovanligt. En vanligare situation bör vara att det finns flera företag som skulle kunna leverera, men där några skulle behöva utveckla sin produktportfölj, eller bygga upp en leverans- och serviceorganisation i det aktuella området.

Genom att undersöka vilka leverantörer som lämnar anbud i liknande upphandlingar i andra delar av landet, och vilka priser som lämnas, bör det vara möjligt att identifiera situationer där konkurrensen fungerar sämre. I vissa fall kan det troligen vara lämpligt att fråga företag som lämnat anbud i liknande upphandlingar varför de inte lämnat anbud den här gången. Det kan ju finna enkla förklaringar som att leverantörer helt enkelt missat annonseringen eller att de inte haft tid att ta fram ett anbud. Men det kan också visa sig att det förekommer krav och villkor som gör att vissa leverantörer anser att det inte är värt besväret att lägga ett anbud. Det kan handla om tekniska lösningar som gynnar eller missgynnar vissa

leverantörer, eller om att kvalitetskraven är för höga eller för låga för att vissa anbudsgivare ska vara intresserade.

Oavsett om sådana krav tillkommit medvetet eller omedvetet är det angeläget att myndigheterna tar till vara på erfarenheterna från de upphandlingar som genomförts, och att de är beredda att utnyttja dem vid kommande upphandlingar. I de fall där myndigheterna misstänker att det förekommer otillåtna samarbeten mellan anbudsgivarna bör de naturligtvis kontakta Konkurrensverket.

Det går alltså att använda upphandlingsstatistiken som ett verktyg för att följa i vilken utsträckning företag som lämnar anbud i upphandlingar på ett visst område även lämnar anbud i andra, liknande upphandlingar. Av särskilt intresse är om det finns mönster som tyder på att de undviker att lämna anbud. Ett problem i sammanhanget är att myndigheterna ibland anger väldigt breda CPV-koder vid upphandlingar, vilket gör det svårt att följa specifika branscher.

Upphandlingsstatistiken kan användas för att kartlägga bristande konkurrens, men inte identifiera karteller och missbruk

De exempel som redovisas i detta kapitel visar att det går att använda uppgifter ur annonsdatabaser för att göra analyser av enskilda upphandlingsmarknader och identifiera marknader där konkurrensen är bristfällig, till exempel marknader där bara ett företag lämnar anbud i upphandlingarna.

Uppgifterna är däremot inte tillräckliga för att påvisa eller ens indikera missbruk eller kartellsamarbeten i enskilda upphandlingar. Att en leverantör inte lämnat ett anbud i en upphandling där de skulle kunnat delta, eller lämnat samma pris som en annan anbudsgivare, behöver inte betyda att det förekommit ett otillåtet samarbete.

Däremot skulle en förbättrad statistik, med uppgifter om anbudspriser för varje delkontrakt, kunna användas för att identifiera marknader där risken för otillåtna samarbeten är högre. I det avslutande kapitlet lämnar vi därför ett antal relativt konkreta förslag och utgångspunkter för hur statistiken bör utformas för att detta ska vara möjligt.

8 Upphandlingsstatistiken i framtiden

Den statistik som redovisas i den här rapporten bygger i hög utsträckning på uppgifter ur databaser med annonser om offentliga upphandlingar. Uppgifterna ger en fyllig och representativ bild av den offentliga upphandlingen, även om vissa relevanta uppgifter saknas och det finns vissa oklarheter om vem som ansvarar för uppgifterna. För att kunna använd metoden som underlag för officiell statistik måste det finnas ett tydligare regelverk om vilka uppgifter som ska finnas i annonserna.

I det här kapitlet redovisas ett antal förslag och preciseringar om hur upphandlingsstatistiken bör utformas. Förslagen bygger på våra erfarenheter av att ta fram statistik med hjälp av uppgifter ur Visma Opics databaser.

8.1 Det här är tredje gången vi presenterar upphandlingsstatistik som bygger på uppgifter ur annonsdatabaser

I maj 2011 presenterade vi rapporten *Bättre statistik om offentliga upphandlingar* där vi pekade på flera allvarliga fel och brister med den metod som användes, och fortfarande används, för insamling av upphandlingsstatistik. Samtidigt konstaterade vi att många av de uppgifter som är av intresse redan finns insamlade i kommersiella annonsdatabaser. Vi föreslog därför att statistikinsamlingen i framtiden bör bygga på uppgifter från sådana databaser. Vi redovisade också ett antal konkreta exempel på statistik som tagits fram med hjälp av uppgifter ur Visma Opics annonsdatabaser.

Vi lämnade rapporten till *Upphandlingsutredningen 2010*, som bland annat har i uppdrag att se över systemet för upphandlingsstatistik och föreslå metoder för regelbunden insamling av statistik om offentliga upphandlingar. Vi har också medverkat i utredningens arbete.

Ett knappt år senare, i april 2012, presenterade vi rapporten *Siffror och fakta om offentliga upphandlingar*. Även den här gången byggde statistiken på uppgifter ur Visma Opics databaser, och för första gången kunde vi redovisa statistik för ett helt års upphandlingar.

Erfarenheter efter tre rapporter som bygger på uppgifter ur annonsdatabaser

När vi nu, i december 2012, presenterar statistik om 2011 års upphandlingar är det alltså tredje gången vi presenterar statistik som bygger på Visma Opics annonsdatabaser. Innan vi går vidare och presenterar ett antal förslag om hur statistikinsamlingen bör gå till i framtiden vill vi ta tillfället i akt att dela med oss av några erfarenheter. Även om vi anser att metoden har stora fördelar och har förutsättningar att ge relevanta uppgifter av god kvalitet till en relativt låg kostnad, så finns det ett antal svagheter som inte kan förbigås.

Den kanske viktigaste svagheten är att vissa relevanta uppgifter saknas. Det gäller framför allt uppgifter om upphandlingarnas värde. Eftersom upphandlingarnas värde är av avgörande betydelse för analyser begränsar detta metodens användbarhet avsevärt. Det gör att metoden inte är tillräcklig för den rapportering som Sverige och andra medlemsstater ska lämna till kommissionen varje år.

Att vissa uppgifter saknas beror på den metod som används för insamling. Visma Opic har sedan flera år systematiskt samlat in

annonser, förfrågningsunderlag och andra dokument från i princip alla annonserade upphandlingar som genomförts i Sverige.

Insamlingen och kodningen har gjorts på eget initiativ, utan något uppdrag från oss. Det innebär att insamlingen begränsats till sådana uppgifter som Visma Opic AB (och deras konkurrenter) har bedömt att deras kunder har ett intresse av. Vi har fört en diskussion med dem om att utöka insamlingen av uppgifter, och gradvis har insamlingen också utökats.

Men eftersom metoden bygger på att samla in uppgifter ur befintliga dokument är den också begränsad till de uppgifter som finns i dokumenten. Flera uppgifter som vi är intresserade av, till exempel om upphandlingens värde, framgår ofta varken av annonser eller tilldelningsbeslut. I de fallen är problemet alltså att det inte finns några uppgifter att samla in.

En annan invändning mot metoden är att det inte är tydligt vem som ansvarar för att uppgifterna är korrekta. Visma Opic har ett intresse av att göra annonserna sökbara och hjälper därför till med att ange CPV-koder och andra uppgifter om inte myndigheten själv har angivit dem. Det finns ingen anledning att anta att uppgifterna är felaktiga, men det kan ibland vara oklart på vilka grunder de gjort kodningarna.

8.2 Förslag om hur insamlingen av uppgifter om offentliga upphandlingar bör gå till

Mot bakgrund av våra erfarenheter från arbetet med att ta fram statistikrapporterna vill vi lämna ett antal konkreta förslag om insamlingen av statistik om offentliga upphandlingar. Gemensamt för dem är att de syftar till att få till stånd ett enkelt och ändamålsenligt system för insamling av uppgifter om offentliga upphand-

lingar. Uppgifterna ska sedan kunna användas som underlag för analyser och beskrivningar av den offentliga upphandlingen i Sverige.

Skilj mellan nationell statistik och uppgifter som behövs för myndigheternas egen uppföljning

Direktiven till Upphandlingsutredningen talar om "synergieffekter vid insamling av lokal och nationell statistik" och att en gemensam inköpsstatistik ska användas för att samordna upphandlingar mellan olika myndigheter. Vi håller inte med och anser att det tvärtom finns många anledningar att skilja mellan de uppgifter som samlas in för den nationella statistiken och de uppgifter som varje myndighet samlar in för sin egen uppföljning.

Vilka uppgifter myndigheterna behöver för sin egen uppföljning beror vad som upphandlas och vilka problem de har upplevt vid tidigare upphandlingar. I de flesta fall bör uppföljningen främst handla om leverantörerna har levererat i enlighet med kontrakten och om myndigheten är nöjd med leveranserna. Behovet av uppgifter kan antagligen variera både mellan myndigheter och över tid. Det innebär att uppgifterna blir svåra att tolka av någon utomstående eller i efterhand.

Den nationella upphandlingsstatistiken ska däremot ge en övergripande bild av den offentliga upphandlingen och kunna ligga till grund för uppföljning och utvärdering av upphandlingspolitiken. Det är därför viktigt att de uppgifter som samlas in är tydligt och enhetligt definierade så att de är jämförbara både över tid och mellan olika myndigheter. Många av de uppgifter som är viktiga i en nationell upphandlingsstatistik, till exempel CPV-koder och vilket upphandlingsförfarande som använts, är troligen inte särskilt relevanta för myndigheternas egen uppföljning.

I praktiken kan det naturligtvis finnas stora samordningsmöjligheter, och många uppgifter som samlas in kan troligen användas både för den nationella statistikinsamlingen och för den interna uppföljningen. Huvudprincipen bör dock vara att de uppgifter som samlas in för den nationella statistiken ska vara enhetligt definierade och jämförbara, medan varje myndighet bör vara fri att utforma sina egna system för uppföljning och att själv bestämma vilka uppgifter som behövs.

Upphandlingsstatistiken bör spegla förhållandena när kontrakten tecknas

Upphandlingsreglerna handlar om hur myndigheter ska agera när de tecknar kontrakt med utomstående leverantörer. När kontraktet väl är tecknat gäller i huvudsak vanliga civilrättsliga regler. Men det är alltså kontraktet, och de förhållanden som råder när det tecknas, som är i fokus i upphandlingsjuridiken. För att kunna använda statistiken för att analysera och utvärdera upphandlingspolitiken och att t.ex. jämföra effekterna av olika upphandlingsförfaranden är det därför viktigt att statistiken speglar förhållandena när kontrakten tecknas.

När det däremot gäller mer allmänna ekonomiska analyser kan det ofta finnas andra former av statistik som ger en mer relevant bild. För att beskriva hur mycket varor och tjänster den offentliga sektorn köper från privata leverantörer, eller andelen privat utförd vård och omsorg kan till exempel nationalräkenskaperna eller utdrag ur myndigheternas ekonomisystem utgöra bättre underlag.

Att använda upphandlingsstatistiken för att beskriva exempelvis den offentliga sektorns inköp från privata leverantörer kan ibland bli missvisande. Det beror på att det finns många sätt att betala ersättning till privata företag för utförda tjänster som inte omfattas

av upphandlingslagstiftningen. Några sådana exempel är ersättningar till taxeläkare, assistansersättning och ersättningar till fristående skolor. Dessutom innebär upphandlingslagstiftningen att värdet av upphandlingar ska beräknas för hela kontraktet, inklusive optioner om förlängning. Det innebär att värdet av de upphandlingar som genomförs under ett år innehåller värden av kontrakt som sträcker sig flera år framåt i tiden.

På lång sikt, och om statistiken utvecklas i den riktning vi förespråkar, kommer även upphandlingsstatistiken kunna användas för att beskriva hur mycket varor och tjänster som köps från privata leverantörer, men det förutsätter att fler uppgifter samlas in och att statistiken utvidgas till att gälla även kontrakt som inte omfattas av upphandlingslagstiftningen.

Upphandlingsstatistiken bör bygga på uppgifter ur annonsdatabaser

Huvudpoängen i vårt förslag är att de flesta av de uppgifter som är av intresse för uppföljning och analyser av offentliga upphandlingar redan finns registrerade i de annonsdatabaser som tillhandahåller information om offentliga upphandlingar. Vi anser därför att upphandlingsstatistiken bör bygga på uppgifterna ur annonsdatabaserna.

Vårt förslag innebär i korthet att annonsdatabaserna ska vara skyldiga att kontrollera att varje upphandlingsannons innehåller de uppgifter som krävs, och att uppgifterna är rimliga. Annonsdatabaserna ska sedan, när upphandlingen är avslutad, lämna uppgifterna till den myndighet som ansvarar för upphandlingsstatistiken. Endast annonsdatabaser som har rutiner för detta ska utgöra en godkänd annonsdatabas.

Vi föreslår också att varje myndighet vid varje upphandling ska ge ett tydligt uppdrag till en godkänd annonsdatabas att genomföra annonseringen och lämna uppgifterna till statistikmyndigheten. Det bör inte längre vara möjligt för myndigheter att annonsera upphandlingar på annat sätt än i en godkänd annonsdatabas.

Det bör också finnas regler som innebär att godkända annonsdatabaser ska kunna hämta uppgifter om alla pågående annonseringar och tillhandahålla dem i sina egna databaser. Alla annonsdatabaser ska således kunna tillhandahålla uppgifter om alla pågående upphandlingar, men detta ska inte vara något krav.

Våra kontakter med de företag som driver annonsdatabaserna visar att de inte skulle ha något emot detta. Tvärtom har det framgått att de har ett intresse av att uppgifterna i databaserna är fullständiga. De har snarare upplevt det som ett problem att de inte haft befogenhet att ifrågasätta de uppgifter som ingår i annonserna, eller att inte kunna kräva att myndigheterna lämnar alla de uppgifter som är obligatoriska.

Det har förts fram synpunkter och förslag som innebär att Sverige bör införa en nationell databas för annonsering av offentliga upphandlingar. Vi menar att detta inte behöver påverka förslaget i någon nämnvärd utsträckning. Den modell vi föreslår kan användas både i ett system med en nationell annonsdatabas och i ett system där det finns flera olika databaser som godkänts av statistikmyndigheten.

Inrikta insamlingen på uppgifter som är enkla att samla in

Vårt förslag bygger på att de uppgifter som ska samlas in redan finns registrerade elektroniskt och att hela hanteringen ska ske elektroniskt. Till skillnad från uppgifter som samlas in genom for-

mulär och enkäter bör kostnaden för hanteringen vara låg, under förutsättning att uppgifterna finns registrerade elektroniskt. Vi anser därför att insamlingen i princip bör omfatta alla uppgifter som ingår i annonser och tilldelningsbeslut etc. och som är enhetligt utformade och jämförbara.

I takt med att allt fler myndigheter inför elektroniska beställningssystem som innebär att fler led i upphandlingen hanteras elektroniskt, bör insamlingen utvidgas till att omfatta fler uppgifter. Ett exempel på en uppgift som bör samlas in så snart den finns tillgänglig är vilka belopp som myndigheterna betalat ut enligt sina tecknade kontrakt under ett år (och naturligtvis även vilka belopp som betalats ut utan att det funnits något kontrakt).

Samla in uppgifter om kontraktsvärden

För att den nya metoden ska kunna ligga till grund för upphandlingsstatistiken måste de uppgifter som annonsdatabaserna lämnar till statistikmyndigheten innehålla uppgifter om kontraktens förväntade värden. Med kontraktsvärdet avses enligt upphandlingslagstiftningen summan av värdet under kontraktstiden och värdet av eventuella optioner. För att göra uppgifterna mer användbara bör värdet under kontraktstiden och värdet av en eventuell förlängning anges separat. Vi tror också att detta skulle underlätta för myndigheterna, eftersom de även med dagens regler måste uppskatta båda värdena.

Det förs ibland fram att det kan vara svårt att beräkna värdet av en upphandling. Samtidigt är det vår bild att upphandlarna i de flesta fall har en relativt klar bild av upphandlingens värde, även om de är mycket medvetna om att den verkliga volymen kan bli något helt annat.

Det bör därför vara tydligt att det värde som ska anges vid rapporteringen inte är något åtagande i kontraktet utan en ungefärlig uppskattning av kontraktsvärdet som gjorts i samband med kontraktstecknandet, och som exempelvis kan grundas på historiska eller förväntade volymer.

Förutom värdet av kontraktet bör även uppgifter om anbudspriser från samtliga anbudsgivare samlas in, eftersom sådana uppgifter är viktiga för att analyser av konkurrensen och för att identifiera kartellsamarbeten. Exakt vilka uppgifter som samlas in och hur de ska vara definierade bör fastställas av den myndighet som ansvarar för upphandlingsstatistiken.²²

Även uppgifter om kontrakt som inte omfattas av upphandlingsreglerna bör samlas in

Ett viktigt syfte med statistiken är att följa upp och utvärdera hur upphandlingsreglerna fungerar. Det vore därför värdefullt att kunna jämföra kontrakt som omfattas av upphandlingsreglerna med kontrakt som offentliga aktörer ingår enligt andra regelverk.

Det finns därför anledning att samla in motsvarande uppgifter för kontrakt som inte omfattas av upphandlingsreglerna eller som omfattas av något av de undantag som finns. Några exempel kan vara hyreskontrakt på lokaler, valfrihetssystem enligt LOV och ersättningar som utbetalas enligt olika speciallagstiftningar.

Vi anser att insamlingen på sikt borde omfatta i princip alla utbetalningar till företag som avser ersättningar för någon mot-

²² I rapporten *Bättre statistik om offentliga upphandlingar* (Konkurrensverket rapport 2011:5) ger vi ett antal andra exempel på uppgifter som bör samlas in.

prestation under ett år. Framför allt bör insamlingen avse uppgifter om hur mycket ersättning som myndigheten betalats ut, vilket företag som tagit emot betalningen eller är kontraktspart, samt vilket regelverk som ligger till grund för utbetalningen.

Vi inser att en sådan insamling i många fall kan vara komplicerad och att det kan finnas juridiska frågor som behöver redas ut. Införandet av en sådan statistikinsamling behöver därför ske stegvis. Till att börja med bör insamlingen utvidgas till sådana kontrakt som i olika avseenden liknar upphandlingar, exempelvis valfrihets-system enligt LOV och samarbetsavtal med taxeläkare och sjukgymnaster.

Samla uppgifterna i en nationell databas

Vårt förslag innebär att de godkända annonsdatabaserna ska lämna uppgifter om de kontrakt som tecknas till den myndighet som ansvarar för upphandlingsstatistiken. Uppgifterna samlas i en databas, som alltså kommer att innehålla uppgifter om alla kontrakt som myndigheter tecknat i enlighet med upphandlingsreglerna. Även uppgifter om upphandlingar som inte lett till något kontrakt, till exempel för att de avbrutits eller för att det inte inkommit några godkända anbud, bör samlas in och ingå i databasen. Denna databas kan därefter användas som underlag för nationell statistik och för forskning och analyser.

Det bör vara möjligt för företag och organisationer att hämta uppgifter ur databasen, till exempel om vilka företag som har gällande kontrakt med en viss myndighet. Däremot bör uppgifter som kan vara känsliga för enskilda företag, till exempel om vilka som lämnat anbud i upphandlingar men som inte fått något kontrakt, inte lämnas ut.

8.3 Sammanfattning av vår modell för insamling av upphandlingsstatistik

Vi har i den här och i tidigare rapporter visat att det går att hämta omfattande och tillförlitliga uppgifter ur de annonsdatabaser som samlar information om offentliga upphandlingar. Vi vill därför upprepa vårt förslag att upphandlingsstatistiken i framtiden bör bygga på uppgifter ur annonsdatabaserna. Förslaget bygger på att upphandlingslagstiftningen ändras i tre avseenden:

- Upphandlingsreglerna bör ändras så att uppgifter om alla kontrakt som omfattas av upphandlingsreglerna (LOU, LUF, LUF5 och LOV) och som överstiger ett visst belopp, till exempel 100 000 kronor, ska lämnas till en (och endast en) godkänd annonsdatabas.
- För att en annonsdatabas ska vara godkänd för annonsering i enlighet med upphandlingsreglerna ska den ha rutiner för att kontrollera att alla annonser som publiceras och alla uppgifter om kontrakt innehåller de uppgifter som är obligatoriska och är rimliga. Förslagsvis kan den myndighet som ansvarar för upphandlingsstatistiken också vara den som beslutar om sådana godkännanden.
- I varje annons bör det framgå vilken annonsdatabas som tagit emot annonsen och som således ansvarar för att uppgifterna är fullständiga.
- När en upphandling är avslutad och myndigheten tecknat kontrakt ska myndigheten lämna uppgifter om resultatet av upphandlingen till den annonsdatabas som tagit emot annonsen. Annonsdatabasen ska därefter lämna uppgifterna till den myndighet som ansvarar för upphandlingsstatistiken.

- Annonssdatabasen ska även samla in uppgifter om upphandlingar som inte lett till något kontrakt, till exempel för att upphandlingen avbrutits eller för att det inte inkommit några anbud.
- Uppgifterna ska lämnas till statistikmyndigheten senast en viss tid (till exempel 30 dagar) efter kontraktsdatum. Om kontrakt inte tecknats inom en viss tid efter sista anbudsdag, till exempel för att någon leverantör begärt överprövning, bör uppgift lämnas om varför detta inte skett.
- Annonssdatabasen bör ha skyldighet att följa och lämna uppgifter som de fått i uppdrag att annonsera fram tills kontrakt tecknas eller upphandlingen avslutas på annat sätt.
- Den myndighet som ansvarar för upphandlingsstatistiken bör ges mandat att utfärda bestämmelser om vilka uppgifter som ska vara obligatoriska i annonserna, vilka definitioner som ska tillämpas och i vilket format uppgifterna ska lämnas.
- De godkända annonsdatabaserna ska kostnadsfritt och omedelbart lämna uppgifter om pågående annonseringar till leverantörer och till andra godkända annonsdatabaser. Denna skyldighet bör endast omfatta de annonser som de fått ett uppdrag att annonsera, inte uppgifter om annonser som de hämtat från andra annonsdatabaser.
- Annonssdatabaserna bör kunna ta betalt av upphandlande myndigheter för uppdraget att annonsera en upphandling och för att kvalitetssäkra annonsen. De bör även ta betalt av leverantörer för att tillhandahålla information om upphandlingar som annonserats i andra annonsdatabaser och för olika prenumerationstjänster.

- På sikt bör det vara relativt enkelt att utvidga informationsinsamlingen så att myndigheterna årligen ska rapportera hur stora belopp som betalats i enlighet med varje kontrakt.
- På sikt bör upphandlingsreglerna ändras så att myndigheter som omfattas av LOU blir skyldiga att lämna uppgifter om alla tecknade kontrakt till en annonsdatabas. En sådan skyldighet bör införas stegvis och på sikt omfatta alla kontrakt med utomstående leverantörer som innebär att det sker utbetalningar av ersättning för en viss prestation och som överstiger ett visst belopp, till exempel 100 000 kronor. Upphandlande enheter enligt LUF som inte omfattas av LOU bör inte omfattas av något liknande regelverk.

Referenser

Bergman (2008), *Offentlig upphandling och offentliga inköp. Omfattning och sammansättning*, uppdragsforskningsrapport skriven på uppdrag av Konkurrensverket.

Europeiska kommissionen (2010), *Public Procurement Indicators 2009*.

Europeiska kommissionen (2011), *Evaluation report. Impact and Effectiveness of EU Public Procurement Legislation*. Commission Staff Working Paper SEC(2011) 853 Final.

Konkurrensverket (2011), *Bättre statistik om offentliga upphandlingar*, Konkurrensverket rapport 2011:5.

Konkurrensverket (2012), *Siffror och fakta om offentlig upphandling*, Konkurrensverket rapport 2012:3.

Konkurrensverket (2011), *Lagen om valfrihetssystem – en introduktion*.

Konkurrensverket (2010), *Upphandlingsreglerna – en introduktion*.

Konkurrensverket (2012), *Val av vårdcentral. Förutsättningar för kvalitetskonkurrens i vårdvalssystemen*. Konkurrensverket rapport 2012:2.

Sveriges Kommuner och Landsting (2012), *Sammanställning över beslutsläget i juni 2012 för vårdval i landsting och regioner*.

Sveriges Kommuner och Landsting (2012), *Kommuner och valfrihetssystem. Beslutsläge LOV oktober 2012*.

Bilagor

Bilaga 1 Antal upphandlingar per CPV-huvudgrupp

**Tabell 42 Antal annonserade upphandlingar under 2011 per
CPV-huvudgrupp**

	CPV-huvudgrupp	Antal	Andel*
03	Jordbruks-, jakt-, fiske- och skogsbruksprodukter samt tillhörande produkter	201	1 %
09	Petroleumprodukter, bränsle, elektricitet och andra energikällor	205	1 %
14	Gruvprodukter, basmetaller och tillhörande produkter	101	1 %
15	Livsmedel, drycker, tobak o. d.	231	1 %
16	Jordbruksmaskiner	172	1 %
18	Kläder, skor, väskor och tillbehör	204	1 %
19	Skinns och textilier, plast- och gummimaterial	70	0 %
22	Trycksaker och tillhörande produkter	191	1 %
24	Kemiska produkter	152	1 %
30	Kontorsmaskiner, datorer samt kontors- och datorutrustning, utom möbler och programvara	414	2 %
31	Elektriska maskiner, apparater och förbrukningsvaror samt elektrisk utrustning; belysning	796	4 %
32	Radio-, televisions-, kommunikations- och telekommunikationsutrustning samt tillhörande utrustning	393	2 %
33	Medicinsk utrustning, läkemedel och hygienartiklar	878	5 %
34	Transportutrustning och transporthjälpmedel	1 140	6 %
35	Säkerhets-, brandbekämpnings-, polis- och försvarsutrustning	343	2 %
37	Musikinstrument, sportartiklar, spel, leksaker, hantverk, konsthantverksmateriel och tillbehör	173	1 %
38	Laboratorieutrustning, optisk utrustning och precisionsutrustning (exkl. glas)	672	3 %
39	Möbler (inkl. kontorsmöbler), inredning, hushållsapparater (exkl. belysning) och rengöringsprodukter	901	5 %
41	Uppsamlat och renat vatten	9	5 %
42	Industrimaskiner	1 229	6 %
43	Maskiner för brytning och byggnadsarbeten	173	1 %
44	Konstruktioner och konstruktionsmaterial;	1 480	8 %
45	Anläggningsarbete	7 506	39 %
48	Programvara och informationssystem	447	2 %

forts.

	CPV-huvudgrupp	Antal	Andel*
50	Reparation och underhåll	1 197	6 %
51	Installation (utom programvara)	581	3 %
55	Hotell-, restaurang- och detaljhandelstjänster	205	1 %
60	Transporter (utom avfallstransport)	449	2 %
63	Kringtjänster för transporter; resebyråttjänster	235	1 %
64	Post- och telekommunikationstjänster	109	1 %
65	El-, vatten- och energiverk	231	1 %
66	Finans- och försäkringstjänster	392	2 %
70	Tjänster avseende fast egendom	121	1 %
71	Arkitekt-, bygg-, ingenjör- och besiktningstjänster	1 768	10 %
72	IT-tjänster: konsultverksamhet, programvaruutveckling, Internet och stöd	777	4 %
73	FoU-tjänster samt tillhörande konsulttjänster	133	1 %
75	Offentlig förvaltning, försvar och socialförsäkringstjänster	153	1 %
76	Tjänster för olje- och gasindustrin	37	0 %
77	Jordbruks-, skogsbruks-, trädgårds-, vattenbruks- och biodlingstjänster	454	2 %
79	Företagstjänster: lagstiftning, marknadsföring, rådgivning, rekrytering, tryckning och säkerhet	1 889	10 %
80	Undervisning och utbildning	542	3 %
85	Hälso- och sjukvård samt socialvård	698	4 %
90	Avlopps- och avfallshantering, sanering och miljöttjänster	1 409	7 %
92	Fritids-, kultur- och sporttjänster	265	1 %
98	Andra samhällseliga och personliga tjänster	389	2 %

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012. * Varje upphandling kan tillhöra flera CPV-huvudgrupper.

Bilaga 2 Andel vinnande anbudsgivare i upphandlingar, per CPV-huvudgrupp

Tabell 43 Andel av anbudsgivarna som utsetts till vinnare vid annonserade upphandlingar under 2011, per CPV-huvudgrupp

	CPV-huvudgrupp	Totalt antal anbudsgivare i genomsnitt	Varav vinnare i genomsnitt	Andel vinnare
03	Jordbruks-, jakt-, fiske- och skogsbruksprodukter samt tillhörande produkter	3,5	1,6	45 %
09	Petroleumprodukter, bränsle, elektricitet och andra energikällor	3,4	1,3	39 %
14	Gruvprodukter, basmetaller och tillhörande produkter	3,6	1,9	52 %
15	Livsmedel, drycker, tobak o.d.	3,4	1,9	56 %
16	Jordbruksmaskiner	2,6	1,3	50 %
18	Kläder, skor, väskor och tillbehör	4,8	1,7	36 %
19	Skinns och textilier, plast- och gummidmaterial	3,5	2,1	59 %
22	Trycksaker och tillhörande produkter	5,3	1,6	30 %
24	Kemiska produkter	3,1	1,9	63 %
30	Kontorsmaskiner, datorer samt kontors- och datorutrustning, utom möbler och programvara	3,8	1,4	39 %
31	Elektriska maskiner, apparater och förbrukningsvaror samt elektrisk utrustning; belysning	3,8	1,4	36 %
32	Radio-, televisions-, kommunikations- och telekommunikations-utrustning samt tillhörande utrustning	3,8	1,4	36 %
33	Medicinsk utrustning, läkemedel och hygienartiklar	4,7	2,8	60 %
34	Transportutrustning och transporthjälpmedel	2,9	1,3	47 %
35	Säkerhets-, brandbekämpnings-, polis- och försvarsutrustning	3,9	1,6	41 %
37	Musikinstrument, sportartiklar, spel, leksaker, hantverk, konsthantverksmateriel och tillbehör	3,4	1,7	49 %
38	Laboratorieutrustning, optisk utrustning och precisionsutrustning (exkl. glas)	2,5	1,4	57 %
39	Möbler (inkl. kontorsmöbler), inredning, hushållsapparater (exkl. belysning) och rengöringsprodukter	3,7	1,6	43 %

forts.

	CPV-huvudgrupp	Totalt antal anbudsgivare i genomsnitt	Varav vinnare i genomsnitt	Andel vinnare
41	Uppsamlat och renat vatten	4	1,7	42 %
42	Industrimaskiner	3,1	1,4	45 %
43	Maskiner för brytning och byggnadsarbeten	3,6	1,9	51 %
44	Konstruktioner och konstruktionsmaterial;	3,2	1,5	45 %
45	Anläggningsarbete	3,8	1,5	39 %
48	Programvara och informationssystem	3,2	1,3	40 %
50	Reparation och underhåll	3,7	1,8	48 %
51	Installation (utom programvara)	3,9	1,8	47 %
55	Hotell-, restaurang- och detaljhandelstjänster	5,5	3,7	68 %
60	Transporter (utom avfallstransport)	3,5	2,0	57 %
63	Kringtjänster för transporter; resebyråstjänster	3,3	1,4	43 %
64	Post- och telekommunikationstjänster	3,4	1,4	42 %
65	El-, vatten- och energiverk	4,2	1,6	37 %
66	Finans- och försäkringstjänster	3,2	1,6	49 %
70	Tjänster avseende fast egendom	4,3	1,9	44 %
71	Arkitekt-, bygg-, ingenjors- och besiktningstjänster	5,7	2,3	40 %
72	IT-tjänster: konsultverksamhet, programvaruutveckling, Internet och stöd	5,0	2,0	40 %
73	FoU-tjänster samt tillhörande konsulttjänster	3,5	1,3	38 %
75	Offentlig förvaltning, försvar och socialförsäkringstjänster	3,2	2,0	62 %
76	Tjänster för olje- och gasindustrin	3,9	1,9	50 %
77	Jordbruks-, skogsbruks-, trädgårds-, vattenbruks- och biodlingstjänster	4,7	1,7	36 %
79	Företagstjänster: lagstiftning, marknadsföring, rådgivning, rekrytering, tryckning och säkerhet	5,2	2,0	39 %
80	Undervisning och utbildning	4,9	2,4	02 %
85	Hälso- och sjukvård samt socialvård	5,6	3,3	59 %
90	Avlopps- och avfallshantering, sanering och miljötjänster	4,5	1,6	36 %
92	Fritids-, kultur- och sporttjänster	8,0	2,0	25 %
98	Andra samhällseliga och personliga tjänster	3,6	1,9	52 %

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket.

Bilaga 3 Andel överprövade upphandlingar per CPV-huvudgrupp

Tabell 44 Annonserade upphandlingar under 2011 som överprövats, per CPV-huvudgrupp

	CPV-huvudgrupp	Antal upp- handlingar	Antal över- prövningar	Andel
03	Jordbruks-, jakt-, fiske- och skogsbruksprodukter samt tillhörande produkter	201	17	8 %
09	Petroleumprodukter, bränsle, elektricitet och andra energikällor	205	8	4 %
14	Gruvprodukter, basmetaller och tillhörande produkter	101	6	6 %
15	Livsmedel, drycker, tobak o. dyl.	231	31	13 %
16	Jordbruksmaskiner	172	0	0 %
18	Kläder, skor, väskor och tillbehör	204	19	9 %
19	Skinn och textilier, plast- och gummimaterial	70	8	11 %
22	Trycksaker och tillhörande produkter	191	18	9 %
24	Kemiska produkter	152	14	9 %
30	Kontorsmaskiner, datorer samt kontors- och datorutrustning, utom möbler och programvara	414	63	15 %
31	Elektriska maskiner, apparater och förbrukningsvaror samt elektrisk utrustning; belysning	796	41	5 %
32	Radio-, televisions-, kommunika- tions- och telekommunikations- utrustning samt tillhörande utrustning	393	35	89 %
33	Medicinsk utrustning, läkemedel och hygienartiklar	878	96	11 %
34	Transportutrustning och transporthjälpmedel	1 140	47	4 %
35	Säkerhets-, brandbekämpnings-, polis- och försvarsutrustning	343	34	10 %
37	Musikinstrument, sportartiklar, spel, leksaker, hantverk, konst- hantverksmateriel och tillbehör	173	11	6 %
38	Laboratorieutrustning, optisk utrustning och precisionsutrustning (exkl. glas)	672	36	5 %
39	Möbler (inkl. kontorsmöbler), inredning, hushållsapparater (exkl. belysning) och rengöringsprodukter	901	101	11 %
41	Uppsamlat och renat vatten	9	1	11 %
42	Industrimaskiner	1 229	61	5 %

forts.

	CPV-huvudgrupp	Antal upp- handlingar	Antal över- prövningar	Andel
43	Maskiner för brytning och byggnadsarbeten	173	2	1 %
44	Konstruktioner och konstruktionsmaterial;	1 480	82	6 %
45	Anläggningsarbete	7 507	307	4 %
48	Programvara och informationssystem	447	45	10 %
50	Reparation och underhåll	1 197	76	6 %
51	Installation (utom programvara)	581	37	6 %
55	Hotell-, restaurang- och detaljhandelstjänster	205	22	11 %
60	Transporter (utom avfallstransport)	449	76	17 %
63	Kringtjänster för transporter; resebyråttjänster	235	30	13 %
64	Post- och telekommunikationstjänster	109	10	9 %
65	El-, vatten- och energiverk	231	11	5 %
66	Finans- och försäkringstjänster	392	19	5 %
70	Tjänster avseende fast egendom	121	7	6 %
71	Arkitekt-, bygg-, ingenjör- och besiktningstjänster	1 768	104	6 %
72	IT-tjänster: konsultverksamhet, programvaruutveckl., Internet och stöd	777	69	9 %
73	FoU-tjänster samt tillhörande konsulttjänster	133	4	3 %
75	Offentlig förvaltning, försvar och socialförsäkringstjänster	153	12	8 %
76	Tjänster för olje- och gasindustrin	37	1	3 %
77	Jordbruks-, skogsbruks-, trädgårds-, vattenbruks- och biodlingstjänster	454	35	8 %
79	Företagstjänster: lagstiftning, marknadsföring, rådgivning, rekrytering, tryckning och säkerhet	1889	180	10 %
80	Undervisning och utbildning	542	59	11 %
85	Hälso- och sjukvård samt socialvård	698	85	12 %
90	Avlopps- och avfallshantering, sanering och miljöttjänster	1409	119	8 %
92	Fritids-, kultur- och sporttjänster	265	23	9 %
98	Andra samhälleliga och personliga tjänster	389	42	11 %

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012.

Bilaga 4 Annonserade koncessioner under 2011

Koncessioner omfattas inte av LOU eller LUF och ingår därför inte i de sammanställningar av annonser om upphandlingar som redovisas i denna rapport. I tabellen nedan framgår vilka koncessioner som annonserats av myndigheter under 2011. Valfrihetssystem enligt LOV ingår inte.

Tabell 45 Annonserade koncessioner under 2011, per CPV-huvudgrupp

	CPV-huvudgrupp	Antal
55	Hotell-, restaurang- och detaljhandelstjänster	24
79	Företagstjänster: lagstiftning, marknadsföring, rådgivning, rekrytering, tryckning och säkerhet	12
63	Kringtjänster för transporter; resebyråtjänster	9
90	Avlopps- och avfallshantering, sanering och miljötjänster	7
45	Anläggningsarbete	7
72	IT-tjänster: konsultverksamhet, programvaruutveckling, Internet och stöd	6
98	Andra samhällseliga och personliga tjänster	6
92	Fritids-, kultur- och sporttjänster	5
80	Undervisning och utbildning	4
75	Offentlig förvaltning, försvar och socialförsäkringstjänster	4
32	Radio-, televisions-, kommunikations- och telekommunikationsutrustning samt tillhörande utrustning	3
60	Transporter (utom avfallstransport)	3
50	Reparation och underhåll	2
64	Post- och telekommunikationstjänster	2
51	Installation (utom programvara)	1
77	Jordbruks-, skogsbruks-, trädgårds-, vattenbruks- och biodlingstjänster	1
85	Hälso- och sjukvård samt socialvård	1
71	Arkitekt-, bygg-, ingenjör- och besiktningstjänster	1

Källa: Visma Opic och Konkurrensverket 2012.

Bilaga 5 Värde av upphandlingar över tröskelvärdena per CPV-huvudgrupp

I tabellen redovisas summan av de s.k. imputerade värden som beräknats av SCB och som ligger till grund för Sveriges rapportering till kommissionen av upphandlingar som överstiger tröskelvärdena.

Tabell 46 Värdet av upphandlingar över tröskelvärdena per CPV-huvudgrupp (miljoner kronor)

	CPV-huvudgrupp	Totalt imputerat värde	Antal annonser	Värde per annons
3	Jordbruks-, jakt-, fiske- och skogsbruksprodukter samt tillhörande produkter	3 272	74	44
9	Petroleumprodukter, bränsle, elektricitet och andra energikällor	3 039	61	50
14	Gruvprodukter, basmetaller och tillhörande produkter	685	27	25
15	Livsmedel, drycker, tobak o.d.	4 454	88	51
16	Jordbruksmaskiner	153	10	15
18	Kläder, skor, väskor och tillbehör	1 821	61	30
19	Skinns och textilier, plast- och gummimaterial	345	13	27
22	Trycksaker och tillhörande produkter	2 082	55	38
24	Kemiska produkter	1 475	50	29
30	Kontorsmaskiner, datorer samt kontors- och datorutrustning, utom möbler och programvara	5 902	129	46
31	Elektriska maskiner, apparater och förbrukningsvaror samt elektrisk utrustning; belysning	7 054	94	75
32	Radio-, televisions-, kommunikations- och telekommunikationsutrustning samt tillhörande utrustn.	3 144	103	31
33	Medicinsk utrustning, läkemedel och hygienartiklar	14 165	404	35
34	Transportutrustning och transporthjälpmedel	8 421	206	41
35	Säkerhets-, brandbekämpnings-, polis- och försvarsutrustning	1 465	33	44
37	Musikinstrument, sportartiklar, spel, leksaker, hantverk, konsthantverksmateriel och tillbehör	744	32	23
38	Laboratorieutrustning, optisk utrustning och precisionsutrustning (exkl. glas)	2 499	133	19
39	Möbler (inkl. kontorsmöbler), inredning, hushållsapparater (exkl. belysning) och rengöringsprod.	6 856	169	41
41	Uppsamlat och renat vatten	0	0	0
42	Industrimaskiner	3 387	82	41
43	Maskiner för brytning och byggnadsarbeten	260	12	22

forts.

	CPV-huvudgrupp	Totalt imputerat värde	Antal annonser	Värde per annons
44	Konstruktioner och konstruktionsmaterial;	6 028	160	38
45	Anläggningsarbete	55 011	768	72
48	Programvara och informationssystem	6 922	109	64
50	Reparation och underhåll	8 606	117	74
51	Installation (utom programvara)	2 947	13	227
55	Hotell-, restaurang- och detaljhandelstjänster	1 229	32	38
60	Transporter (utom avfallstransport)	21 488	174	123
63	Kringtjänster för transporter; resebyråttjänster	3 256	40	81
64	Post- och telekommunikationstjänster	5 567	32	174
65	El-, vatten- och energiverk	5 649	33	171
66	Finans- och försäkringstjänster	6 554	193	34
70	Tjänster avseende fast egendom	3 168	25	127
71	Arkitekt-, bygg-, ingenjör- och besiktningstjänster	19 904	453	44
72	IT-tjänster: konsultverksamhet, programvaruutveckling, Internet och stöd	7 055	147	48
73	FoU-tjänster samt tillhörande konsulttjänster	325	11	30
75	Offentlig förvaltning, försvar och socialförsäkringstjänster	1 450	30	48
76	Tjänster för olje- och gasindustrin	513	3	171
77	Jordbruks-, skogsbruks-, trädgårds-, vattenbruks- och biodlingstjänster	1 910	79	24
79	Företagstjänster: lagstiftning, marknadsföring, rådgivning, rekrytering, tryckning och säkerhet	20 431	412	50
80	Undervisning och utbildning	1 875	52	36
85	Hälso- och sjukvård samt socialvård	3 625	70	52
90	Avlopps- och avfallshantering, sanering och miljötjänster	18 568	462	40
92	Fritids-, kultur- och sporttjänster	639	19	34
98	Andra samhälleliga och personliga tjänster	1 730	55	31
	Övrigt	5	3	2
	Samtliga	275 678	5 328	52

Källa: Konkurrensverket och SCB.

Denna rapport presenterar grundläggande fakta och den senaste statistiken om den offentliga upphandlingen i Sverige. Bland annat redovisas hur antalet upphandlingar har utvecklats under de senaste åren, hur många som har överprövats och hur många anbudsgivare som har lämnat anbud. Uppgifterna avser de upphandlingar som genomfördes 2011 och har hämtats från SCB, Domstolsverket och annonsdatabaser.

KONKURRENSVERKET RAPPORTSERIE 2012:6

KONKURRENSVERKET

Swedish Competition Authority

Adress 103 85 Stockholm

Telefon 08-700 16 00

Fax 08-24 55 43

konkurrensverket@kkv.se

www.konkurrensverket.se